

באר בשדה

גליון תורני מבית המדרש דקהל שטפנשט • מהנעשה ונשמע במוסדות שטפנשט

באר חפרה שרים

ילקוט מתורת רבותינו הקדושים זיע"א בפרשת השבוע

שנה י'

גליון מס' 481

פרשת ויקרא

ה'תשפ"ה

בית הנסות לתורה ותפילה שטפנשט
כולל אברכים לעון - לפנד"צ
כולל אברכים להוראה - אה"צ
רחוב מורטיל 13 בני ברק

תלמוד תורה
"תורת אבות" שטפנשט
ני הילדים
כתות הת"ת
מכנה לישבה קטנה כולל ספרות
ה"ר"ר זצ"ל אלעזר

בית הכנסת
בית שטפנשט - נבעתיים
בקרוב הצדיק שטפנשט
רחוב רבי'ם - נבעתיים
כולל אברכים * בית מדרש * מדרשה
* מרכז מכתבים לנאקום

הכנסת אורחים ואש"ל ברומניה
למנוחת יחידים - בדומינג מראש
מתחם קבר האדמו"ר הראשון שטפנשט
רחוב אליהו 2 שבי פאקוורד אישי - רומניה

מקווה טהרה
מפעל קבוצה דפסחה
וקבוצה דפסחה
עוד יוסיע לטיפות ברובות בימי
החיים וזכות תהיה.

אור מתורתנו
שיעורי תורה ברחבי הארץ נסיון חיוני
וערבי יודות לעם בשבועות בהתפתחות
גדולה המשפיעים ומזיז הרבים

הספריה התורנית ומזיואון
להצגת יהדות רומניה
וזכר הצדיקים שטפנשט.

מכון תורני
"תורת אבות - שטפנשט"
להוצאת כתבי רבותינו הקדושים
לכית שטפנשט - רומני - והכמה רומניה.

מפעל האנציקלופדיה
החכמי רומניה

מספרי המכון ניתן להשיג
במשפרי המוסדות:
אנציקלופדיה מילכות שטפנשט בית דיוו"ח ב"ח
אמונת אבות - שטפנשט
- חשבון קודש - רומני
- פניות מילכים - ניסן
- עלי יבנה
- ח"ג עניני ברית מילה,
- ח"ג עניני חלאקה,
- ח"ג עניני נישואין ומנוח מאנן.
- ח"ג עניני פרוץ רבין וקביעות לטובות הילד
- ח"ג עניני - ח"ג עניני - ח"ג עניני - ח"ג עניני
- גבור של שטפנשט - נעני שטפנשט עניקים
אלבום עם שני דיסקים

י"ל על ידי מכון
"תורת אבות שטפנשט"
הצטרפו לקבלת הגליון כל שבוע
בדוא"ר: 7172759@gmail.com
טלפון: 03-579-03
פקס: 03-616-5110

(הנה"ק רבי מאיר שפיירא זצ"ל)

הדרכה איך להתנהג עם בני ישראל

ויקרא אל משה... דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם
(א-ב) אמר הרה"ק רבי דוד מדינב"ג זיע"א לפרש מהו ג'
הלשונות 'קריאה' ו'דיבור' ו'אמירה'? וביאר שהש"ת לימד
למשרע"ה איך יש להתנהג עם בני ישראל, כמו שהתנהג
אליו, והיינו בתחילה היה בחי' 'קריאה' שהוא לשון חיבה.
'דיבור' הוא לשון קשה, וזה הוא 'לאמור', היינו לדורות כן
לראשי מנהיגי בני"ה להיות בבחי' 'דבר ואמרת' לשון חיבה

מסע יאס עם אברכי כולל שטפנשט

לקראת סוף זמן החורף העמוס ומלא בהשגים במסגרת לימודי הכולל להוראה דשטפנשט בראשות ראש הכולל הגה"צ רבי יוסף מנחם שטיין שליט"א, יצאה קבוצה נבחרת של מגני מאברכי הכולל להוראה לביקור בקברי רבוה"ק ביאס ורומניה, במסע הקודש השתתפו גם הגה"צ רבי נתן נטע לנדמן שליט"א אב"ד חולון והרה"ג אברהם יעקב סלמון שליט"א רב קהל שטפנשט, במסגרת המסע פקדו את קברי הצדיקים שיום הילולתם חל בימי המסע ובהם הגה"ק רבי ישעיה שור זיע"א בעל ה'כליל תפארת' והאדמו"ר הרה"ק רבי מרדכי זוסיא טווערסקי זצ"ל מטריסק הוצעלים יאס שיום הילולתם חל ביום כ"ו אדר, וכן באהל קבר הגה"ק רבי חיים רבינוביץ זצ"ל אב"ד יאס שיום הילולתו - ז' ניסן, וכן בקבר הרבנית "נפש יקרה בת קדושים מרת בת שבע בת הרב הצדיק הקדוש אור הבהיר בשחקים מו"ה מנחם נחום" מרן הרה"ק שטפנשט ואשת הרה"ק מאדו"ד שיום פטירתה חל בדיוק ביום שפקדנו את ציון קברו - ע"ח ניסן ומנו"כ באהל הרבנית בבאהוש, כן פקדו את קברי הצדיקים ביאס בראשם אהל הרה"ק משטפנשט בעיר יאס, ציון קדשו של הצדיק הנסתר פועל הישועות הרה"ק רבי חיים איציקל מחרלאו ובית מדרשו המפואר בעיר חרלאו, וכן קברי הצדיקים בפיאטרא ניאמץ ובבאהוש, בהם פקדו גם את בתי הכנסת המפוארים ביהמ"ד הבעש"ט בפיאטרא ניאמץ והקלוזי בבאהוש. שהות הפמליה במהלך ימי המסע הייתה בבית ההכנסת אורחים דשטפנשט ביאס, אשר סיפקה את כל צרכי השהיה במקום, אוכל בשפע ומקווה טהרה הפועל לרווחת באי בית ההכנסת אורחים כל ימות השנה.

מתוך תחושה עילאית של התעלות רוחנית מיוחדת במינה שבו משתתפי המשלחת בטיסה ישירה מיאס לארה"ק, ומתוך המושה אינה כי התפילות והתעוררות הנפש יפעלו ישועות וברכות עד בלי די.

ציילום: דוברות האגודה למקומות הקדושים ברומניה'

מבית המדרש הרבנית בת הרה"ק משטפנשט באהל הרבנית בעיר בבאהוש

חברי המשלחת בבית הכנסת של הרה"ק ר' חיים איציקל מחרלאו

בציון קדשו של הרה"ק הנסתר פועל הישועות רבי חיים איציקל מחרלאו

בתפילה בציון הקודש הרה"ק משטפנשט ביאס

יבואו טהורים ויתעסקו בטהורים

איתא (פסיקתא רבתי טו) א"ר יוסי מפני מה מתחילין לתינוקות מתורת כהנים א"כ יתחילו להם מבראשית, אלא אמר הקב"ה מה הקרבנות טהורים אף התינוקות טהורים, יבואו טהורים ויתעסקו בטהורים. סיפר הגה"ק רבי מאיר שפיירא זצ"ל במסיבת חשובי העיר פיוטרקוב ביום הכתרתו, כי האמת היא שלא למד מעודו את האלפא-ביתא, כשהחל ללמוד את האלפא- ביתא התקשה בתפיסת האותיות, בא המלמד והתלונן בפני אביו שיעץ להתחיל ללמוד חומש, כי יתפוס מהר מלים שלימות, ואמנם כך עשה המלמד והנסיך הצליח, הרבי התחיל ללמוד חומש ויקרא, והוא ידע את תלמודו, וכך אירע המקרה המוזר שיום הרב בחייו: שלא למדתי מעולם אלפא-ביתא ומיד התחלתי ללמוד חומש.

מושה רבינו בענותנות חשב כי הקריאה שקרא לו ה' היא רק פעם אחת בלבד

ויקרא אל משה (א-ב) כתב ברש"י: לכל דבורת ולכל אמירות ולכל צוים קדמה קריאה של חיבה, וקשה בעצם למה היה צורך לקרא לו כל פעם מחדש? ברם, ניתן להבין זאת לפי דברי החזו"ן מלובלין שאמר: אם יאמר לי מלאך או שרף שאני צדיק לא אאמין לו, כי אני מיטב ממנו ואפילו אם הקב"ה בכבודו ובעצמו יאמר לי שאני צדיק, אאמין בדבריו רק על אותו הרגע בלבד, כי כעבור רגע ברי לי שכבר קלקלתי. אף משה רבנו כן העניו מכל האדם, כשקרא לו הקב"ה האמין בכל לבו כי רק ברגע זה היה כדאי שיקרא לו, ואילו ברגע שלאחריו לא יקרא ה' לו, כי שוב אינו כדאי. ואם מוסיף הדיבור ונמשך ברי שהוא מכון למישהו אחר... לפיכך היה צורך לקרא לו ביחוד לפני כל דיבור ואמירה.

(הרה"ק האמרי יוסף מספינקא זיע"א)

ככל שמושה רבינו נתעלה נשאר בעניויותו

ויקרא אל משה (א-ב) ויקרא - אלף זעירא, משל למה הדבר דומה, לצפור קטנה גם כשהיא עומדת על הר גבוה ושארית קטנה כמו שהיתה, וכן כאן

לעניינינו הגם שנתעלה משה רבינו כל כך שהקב"ה בעצמו עומדת על הר גבוה ושארית קטנה כמו שהיתה, וכן כאן

ולשון קשה, כמו שאמחז"ל לעולם תהיה שמאל דוחה וימין מקרבת.

(צמח דוד)

הקמת המשכן הועיל לגויים ביותר

יְיָקְרָא אֱל מִשָּׁה (א. כ. כ.) כתב הגה"ק הרצ"א מדינוב זי"ע אדיתא מאמר רז"ל שאמרו 'אילו היו אומות העולם יודעין כמה אהל מועד יפה להם אזי היו מקיפין אותו בכלי זין לכל ישלטו בו ידי אחרים, חו"י כי קודם שהוקם המשכן היו הקול יוצא ומעומק קדושת הקול היו אומות העולם נעשים חולים מהקול ומתקלקלים ברעי. ואחר כך שהוקם המשכן היה הקול יוצא רק להגדיר דרך אוהל מועד, וז"ש 'שהוקם המשכן יוקרא אל משה' היינו אליו לבנו בצמצום הקול במשכן, כביכול, ורק אחר כך מתחיל הדיבור הראשון 'יְיָבֵר ד' אֱלִי מֵאֲהָל מוֹעֵד' (א. כ. כ.).

(אגרא דבלה)

המתגאה דוחק רגלי השכינה והעניו מביא על עצמו השפעות טובות

יְיָקְרָא אֱל מִשָּׁה (א. כ. כ.) הא' של יוקרא הוא 'אל"ף זעירא' וביאר מרן הסב"ק מרדכי זי"ע דהא' זעירא' זה, נדרש למעוליות ולרעותא. דהנה הכתוב מדבר ברמז על בעלי הגאווה ובעלי הענוה, דכשארם לומד ומתפלל אבל הוא מתגאה בזה ונעשה יקר וחשוב בעיני עצמו, והרי ידוע על מה שאמרו חז"ל בנבונה הגאווה, וכתבו 'כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם' נמצא שז"ל גאוותו הרי הוא נרגז מפריה. דוחק רגלי השכינה, והוא 'יוקרא' - 'יוקרא אל"ף זעירא' ע"י 'יוקרא' שהוא יקר בעיני עצמו, נהיה 'אל"ף זעירא' היינו ד'אל"ף' מורה על 'אלופו של עולם' הוי"ה ב"ה, כי בגאוותו הוא דוחק רגלי השכינה, ונהיה 'כביכול' - 'זעירא', אבל האדם שולמד ומתפלל ובכל זאת הוא יודע שפלות עצמו בבח' אל משה' כי 'האיש משה עניו מאד', הרי אז הקב"ה מתלבש בכמה צמצומין ולבושין, בכדי שיוכל להשפיע לו, ושיוכל לקבל השפעתו. ועליו נאמר 'אשכון ואת דכא ושפל רוח' (ישעיה נב. טו) וכפלי דרגה זו מורה ה'אל"ף זעירא' שהש"ת מצמצם עצמו, בכדי שיוכל להיות 'אל משה' שיוכל להשפיע לו ושיקבל השפעתו.

(נר ישראל)

במדריגות עבודת ה' יש לעלות רק ע"י קריאה מלמעלה

יְיָקְרָא אֱל מִשָּׁה וְיִבְרַךְ ד' אֱלִי (א. כ. כ.) פי' רש"י 'לכל קריאות ולכל זכונם וצויות קומה קריאה' וכו', דע שבא רש"י ז"ל להציב כאן כלל גדול בתורה, והיינו כמו שמשא לא היה נגש לדבר עם השכינה עד שקדמו קריאה כמו אמנם בכל מדריגה צריך הוא שיקדימו קריאה מן השמים וליתן לו אותו המדריגה, כי העבודות האמיתיות להש"ת הוא דוקא מי שעובד את הש"ת ואינו רוצה באמת שום מדריגה, עד שקוראין לו וכופיין אותו מן השמים על זה, כי הוא צורך העולם. והנה בעיני ראינו רבים מן החסידים שנעשו משוגעים חו"י או בעלי מרה שחורה, ומיהו נובע דבר זה, אם מהעסק בתורה? חו"י, אדרבה, התורה משמטת את הלב, ולסיבה זו אסרו חז"ל לימוד התורה בת"ב ולאבל. אם מן המצות הלא כתי' 'פקודי ה' ישרים משמתי' לב' אבל הענין הוא כי האנשים ההם הם הרוצים לעלות אל ה' והסולם נעלמה מעיניהם, כי אינם עובדים את הש"ת בהדרגה, אלא הם תופסים דבר שאין שייך להם בלי שום קריאה ורשות מן השמים, וגם יש אנשים שעיקר עבודת שלהם להש"ת הוא כדי להיות בעל-מדריגה וע"ז נאמר 'לא תעלה במעלות על מבונת' היינו כדי להיות בעל מעלה ומדריגה, ולמה? כי תגלה ערוכת עליו' כמו שאנו רואין שח"ו נעשו בעל-מרה-שחורה. ולא כן דרך האנשים השלמים שהם עובדים מרוצים להש"ת ואינם רוצים באמת שום מדריגה, ומה שאנו רואים שיש להם מדריגות גדולות הכל הוא מה שכופין אותם מן השמים מה שלעולם יש צורך בזה, ויזוהר האדם בזה ואל ירסו לעלות אל ה' כי הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם.

(אוהב ישראל - אפסא, יומ"ד ה' ניסן)

הדרך לדבקות בהש"ת

יְיָקְרָא אֱל מִשָּׁה (א. כ. כ.) כאשר האדם נכשל ובה לידי חטא הרי שזה לא יתכן כי אם כאשר מקדים תחילה

הטהור: וכל בחינת עבודת האדם אשר על פני האדמה אינו כי אם לכבוש ולכפות את כל תאוותיו הבהמיות שבו, לכבוד בוראו ויתברך שמו, כי לא נתן הקב"ה וברוך שמו את חלקי הבהמה באדם, כי אם לנסות בו 'בני אדם גם בני איש' לראות אם ישנם אוהבים את ה' אלקיהם בכל לבבם בכל נפשם, לכבוש ולמעט תאות נפשו לאהבת ה' וכלל, שבראו רק שבביל זה: לכבוש תאוותיו שבבילו, והיינו, להגביר כח נפש השכלית וחלק הקדושה שיש בו כמלאכי מעלה, על כח נפש הבהמית, ומה מקבל הש"ת תענוג ונחת רוח, ובוה הוא מקריב נפשו לה' ממש כיון שהוא מקריב אליו נפשו ותאוותו וממעט כחו אשר בקרבו בכבוש התאוה.

(באר מים חיים)

אדם נקרא מי שמוכן להקריב עצמו להש"ת

אָדָם כִּי יִקְרִיב מִמֶּם קָרְבָן לַד' (א. כ. כ.) אדם הוא רק זה אשר כי יקריב מכם קרבן לה', היינו, שמוכן תמיד להקריב את עצמו קרבן לשם.

(מרן הסב"ק מרדכי זי"ע)

הקרבן האמיתי והרצוי הוא מסירות נפש

אָדָם כִּי יִקְרִיב מִמֶּם קָרְבָן לַד' מִן הַהֶהָמָה מִן הַפֶּקֶר וּמִן הַצָּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קָרְבָנְכֶם (א. כ. כ.) כתב הרמב"ם מאפסא זי"ע 'אדם' כי יקריב מכם קרבן לה' ומכוון להקריב מכם מעצמו ממש במסירות נפש למען השם קרבן לה' זהו 'קרבן לשם' אבל 'מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן' היינו שמקריב רק 'מן הבהמה ומן הבקר והצאן' ואינו מוכן למסור גם נפשו אזי הקרבן הזה הוא בחי' 'תקריבו את קרבנכם' זהו קרבן שלכם וחסר בו הקרבן לה'.

(אוהב ישראל - אפסא)

שוב יום אחד לפני מיתתך

אָדָם כִּי יִקְרִיב מִמֶּם קָרְבָן לַד' (א. כ. כ.) כתב הרמב"ם רבי מנחם מנדלי מוישיווה זי"ע ידוע מהגמרא (מדרים י.) שאין לומר לה' קרבן ולא 'קרבן לה' ומבואר הטעם בש"ה הק' שמא ימות באמרו 'להשם' קודם שיאמר 'קרבן' ונמצא מוציא ח"ו שם שמים לבטלה, ועכ"פ מזה ראייה שאדם צריך לחשוב בכל עת שמא ימות כדי שיהיו כל ימיו בתשובה. וכן איתא (מס' שבת קכ"ג) ר' אליעזר אומר שוב יום אחד לפני מיתתך!; שאלו תלמידיו את ר"א וכי אדם ידע איזה יום ימות? א"ל וכו' שיש ישוב היום שמא ימות למחר, ונמצא כל ימיו בתשובה. וזה שאמר הכתוב 'אדם כי יקריב מכם' פי' שיהיה להתקרב להש"ת, זכור תמיד יום המיתה, וממילא יהיה תמיד בתשובה, והראיה לכך היא מקרבן להשם.

(שארית מנחם)

זהירות שלא לעשות מצוות לשם התפארות

אָדָם כִּי יִקְרִיב מִמֶּם קָרְבָן לַד' (א. כ. כ.) כתב הבאר מים חיים' על הפסוק 'אדם כי יקריב מכם קרבן לה' ומדייק מהו לשון 'מכם' והאריך וביאר שענין הקרבן הוא להקריב מעצמו לה'. ובתוך דבריו כתב: ובוה מוסר השכל על קצת אנשי דורנו שנראין רודפים אחר המצוות להתפלל בקול רם וכונה, ולהדר אחר תפילין טובים, ואתרוג נאה, וכדומה, ועושה הכל בגלוי לעין כל, בהדר מצוה, ולעומת זה בדברים שבצנעה בתוך ביתו אינו נזהר להשמר מכל רע לכבוש תאוותו לשם ה', ולקדש עצמו במוחו, לו, ולהשמר מכל נגוד ספק איסור, כמו בדיקת דברים המתולעים ודקדוק השוחטים וכדומה, ומה מוכח שגם רדיפתו אחר המצות לא כן הוא כבוונה כגונה לה' אף שנדמה לו שאין כוונתו אלא לה', הוא לא ידע כי בנפשו הוא, ונפשו ונפשו היא מתאוית לדברים הללו מפני שהוא בגלוי לעין כל וכל מגמתו היא שיהא לו תפארת מן האדם, להקרא צדיק וחסיד וכדומה.

שבת מכפרת במקום קרבנות

מִפְּלֵ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לְאִשְׁמָה בָּהּ (ה. טו) לְאִשְׁמָה ב"ה ר"ת ל'אל' אשר שבת מ'ל המעשים ב'יום השביעי. כי כן אמרו חז"ל 'כל השומר שבת כחלכות מוחלין לו כל עונותיו', ושבת היא הכפרה כמו כל הקרבנות, ולכן נרמז בסוף פרשת הקרבנות, כי עכשיו שאין לנו קרבנות, השבת מכפרת עלינו.

(תפארת שלמה - ארדומסק)

חסרון הדעת', דאם היתה לו דעת בשלימות, לא יתכן לבוא לידי חטא, כמו שארז"ל 'אין אדם עובר עברה אא"כ נכנס בו רוח שטון' (סוטה א.). וכן גם רמזו חז"ל באומרים 'אם אין ידעה הבדלה מנין?! כדאיא ירושלמי (ברכות ה.) והיינו שמנין לו להבדיל בין טוב לרע, כשאין בו דעת, ובמילא בא לידי עברה, והוא 'יוקרא אל משה' האדם צריך 'לעורר' בעצמו בחי' דעת, כי יוקרא מורה על התעוררות, כמו שאנו רואים דכאשר איש אחד קורא לשני [אפילו באמצע שנתו] השני מתעורר ע"י קריאתו. ו'משה' הוא מדת הדעת כידוע, וכשהאדם מעורר בעצמו מדת הדעת אז 'יודבר ד' אליו' יכול להיות דבוק בהש"ת ולהיות 'מרכבה לשכינה', ומובטח לו שלא יחטא, ואם האדם אינו בר הכי לעורר בעצמו בחי' דעת, העצה הוא שיראה לקשר עצמו אל צדיק הדור, והצדיק יעורר אותו לבחי' זו שיוכל להיות ע"י דבוק בד', והוא 'יוקרא אל משה' בחי' צדיק הדור, שהצדיק יכניס בו התעוררות, שיוכל להיות 'יודבר ד' אליו' להגיע לדביקות הבורא ולהשיג השגות אלוקיות.

(רבינו אדמו"ר מסאדיגורה זי"ע)

צירופי אותיות

יְיָקְרָא אֱל מִשָּׁה (א. כ. כ.) יש לפרש למה אמר 'יוקרא' ולא פירש מי קרא, ואחר כך 'יודבר ה' הבנתי מדברי הוזה"ק (ח"ג ג' ע"א) שנצטרפו האותיות המתנוצצים בעולמות העליונים ונתהווה צירופיהם צירוף 'יוקרא' ואח"כ נצטרפו בצירוף אחר היוצא מהפסוק 'הוקרי' אנוש מפז (ישעיה יג. יב) והצירוף הזה לא נתגלה למשה כי אין אומרים שחבו של אדם בפניו. (עירובין יח) רק הצירוף 'יוקרא' נתגלה לו, ועל פי זה יצדק מאוד 'יוקרא' היינו הצירוף 'יוקרא' הוא, שנתגלה אל משה, מה שאין כן צירוף 'אוקיר' ואחר כך מתחיל 'יודבר ד' והוא התחלת הדיבור.

ובבא העת למסור נפשו יהיה קרבן בראוי...

אָדָם כִּי יִקְרִיב מִמֶּם קָרְבָן לַד' (א. כ. כ.) הרה"ק מסלונים זצ"ל מספר בספרו 'בית אברהם' בפרשתו, שפ"א בראו הבעל שם טוב זצ"ל את האיש אשר יהא שותף בהן עדן, והלך הבעל שם טוב לראות מה מעשהו, וכשראוהו לא ראה עליו שום דבר מיוחד כי מעשיו היו כמו כל איש פשוט מאוד, ולא זו בלבד אלא ראה איך שהאיש אוכל הרבה, ושאלו הבעש"ט הק' למה אוכל הוא כל כך הרבה? וענהו שהוא מקוה שהקב"ה יזימן לו למסור את נפשו עבור קידוש ה' ולכן הוא מכין צואר שמן, שיהיה הרבה מה לחתוך לכבודו ויתברך וכל ש צוארו יהיה דק וכחשו הרי ברגע האישן ימות! והסביר הה"ק מסלונים שזהו נקרא שמקריב את עצמו לה' גם בענין הבהמיות שלו.

מעלות וקדושת הדיבור נלמדת מהקרבנות

אָדָם כִּי יִקְרִיב מִמֶּם קָרְבָן לַד' מִן הַהֶהָמָה מִן הַפֶּקֶר וּמִן הַצָּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קָרְבָנְכֶם (א. כ. כ.) דרוש מן הרה"ק רבי שלמה מראדומסק זצ"ל 'אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם, ופירש, האדם ההולך בדרכיו ואין לו שום התקרבנות לה' ברוך הוא, יקח לו ראייה מן הבהמה, שנעשית הקדש להקריב על ידי דבור של האדם שאמר 'הרי זו עולה' ונעשית קודש קדשים, רק על ידי דבורו והבל פיו של האדם עליה, ואף על פי שהבהמה עצמה לא נשתנית, והיא כמו שיהיה, אך הדבור שמוציא האדם הוא קודש קדשים, ודיבור זה הוא שחל על הבהמה והקדישה. אם כן יראה האדם גודל הקדושה אשר בו, ומה עוד קל וחומר הדיבור של תורה ותפלה לפני ה' יתברך, והוא פירוש 'אדם כי יקריב מכם' מי שרוצה להתקרב לה' מן הבהמה' ילמד ויבין מעצמו מהדיבור של הקדשת הבהמה לה', שחלה הקדושה עליה על ידי דיבור פיו, ובוה 'תקריבו את קרבנכם' כי די לו בהרוח ה' אשר בקרבו והוא משכן לו.

(תפארת שלמה)

יעודו של האדם בעוה"ז הוא להתגבר על הנפש הבהמית והתאוות

אָדָם כִּי יִקְרִיב מִמֶּם קָרְבָן לַד' (א. כ. כ.) כתב הרה"ק בעל ה'באר מים חיים' זי"ע שיש לדייק על הפסוק 'אדם כי יקריב מכם קרבן לה', וכתב להסביר מה המכוון על תיבת 'מכם' 'תקריבו בזה ובתוך דבריו הארוכים כתב בלשונו

המתגאה אינו רואה בחסרונותיו

והפשיט את העלה ונתח אתה לנתחיה (י. כו.) אמרו רז"ל עולה מכפרת על הרהור הלב ובפרט על גיאות, כי גאווה נקראת 'עולה' שיש בלבו שהוא עלה במעלות של שאר בני אדם. והנה הקרבות העולה להשי"ת תיקון לחטא זה להראות כי לא יאתה הגיאות כ"א לו לבדו, ד' מלך גיאות לבש והמתגאה משתמש בשרביטו של מלך. והנה על כל החטאים יכול אדם לראות ולהבין איך שפגם נגד רצונו ונקל לו לעשות תשובה אמנם מי שיש לבו מדות גיאות היא 'קליפה' המכסה על האדם מכף ראשו ועד רגלו, וא"א לראות חסרונותיו ולשוב לפניו ית' כי מסך המבדיל לתשובה ע"כ רמזה התורה: 'והפשיט את העולה', פי' בראשית יפשוט ממנו מדת הגאווה, ואז ינתח אותה לנתחיה' יכל לראות מה שפגם בכל אבר.

(צמח דוד - דינום)

קרבן בא בסימון של שיפור המעשים

ר"ח יצחק ל"ד (י. כו.) הנה הריח מורגש כבר מרחוק, ולפיכך כל דבר שמבחינים בו ומריחים אותו עוד בטרם יגישים אליו קרוי ריח. על קרבן להיות בבחינת מבשר טוב, שעל ידו אפשר להרגיש מעתה במעשים טובים שיעשה בעל הקרבן מהיום ואילך, שהרי זהו עיקרו של הקרבן, התשובה שמביאה לידי שיפור במעשים שלהבא. בלי זה אומר הכתוב 'למה לי רוב זבחיכם' וגו', והרגשה זו של המעשים הטובים להבא היא הריח ינחם לך.

איך יתכן קרבנות בזמן הזה?

ישחט אתו על ירך המזבח צפנה (י. כו.) כתב החידושי הרי"ם ז"ל בפרשתו, שענין הקרבנות שייך גם בזמן הזה. ומביא מדברי המדרש (ויקרא רב ב. י.) על הפסוק (ויקרא א. יא) 'ושחט אותו על ירך המזבח צפנה לפני ה''. אמר הק"ב מעיד אני עלי שמים וארץ בין גוי בין ישראל בין עבד בין אמה, בשעה שהן קורין מקרא זה 'צפונה לפני ה' אני זוכר 'עקרת יצחק בן אברהם'. וכתב החידושי הרי"ם להסביר הענין וז"ל: כי עיקר הקרבן הוא הרצון למסור נפש ונשמה, וזה ההסתר שהיה בתוך הקרבן ונקרא 'צפונה', וזה יכול להיות גם עתה ופי' 'צפונה לפני ה' להיות מקום הצפון שבאדם להשי"ת, ולא בגילוי על המצח, והיינו שעיקר הקרבן הוא להקריב הרצון, ולשפר מעשיו וכל דרכיו, וזהו ענין של הכנעה, וענין זה אינו דבר שבגלוי רק צפון בלב האדם, וזה עבודת הקרבנות השייך גם היום אצל כל אחד ורק קרבן כזה חשוב ומרצה.

שנאת העצבים והחנפים

פי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לך (י. כו.) אמר הרה"ק רבי מנדלי מקוצק ז"ע - ע"פ דרכו - שיש כאן רמז שאין הקב"ה אוהב אדם שהוא תמיד חמוץ ועצוב כמו שאור, ואין הקב"ה אוהב אדם שהוא מתוק כדבש ומלא חנופה.

וכן אמר הרה"ק רבי חיים מאיר מו"ז ניצ"ו ז"ע באותו ענין: 'שאר' רמז לבעלי גאוה המנפחים עצמם, 'דבש' רמז לשיינע יודען המחשבים עצמם לטובים ומתוקים, ועליהם הכתוב אומר: 'לא תקטירו ממנו', פון זיי קען מען גאר נישט מאכן. (מהם לא יצא מאומה...)

(אמרי חיים)

תכונת המלח היא ביטול ולכן מוסיפין אותו לקרבנות

פי כל שאר וכל דבש לא תקטירו... על כל קרבןך תקריב מלח (י. כו.) לכאורה מה נשתנה דבש מלח וכן שאור, הרי שניהם כמו המלח נועדו מעצם טבעם והמותם למען הזולת להשביח טעמו, כי השאר מחמץ העיסה והדבש ממתיק לן תבשיל והופך אותו למתוק? ברם החסרון שבשאר שהוא מנפח גם את מי שלא צריך. והחסרון שבדבש שהוא עושה כל תבשיל כמותו ואינו מתבטל לגבי האחרים. אבל תכונת 'המלח' שהוא מתבטל כליי דבר שאינו נותן בו טעם לשבח, לכן זכה דווקא הוא שכל הקרבנות טעונים מלח דווקא.

(שארית מנחם)

לפעמים צדיק הדור חוטא בכדי להועיל לעם

אם הפהו המשיח יחטא לאשמת העם (ה. ה.) איתא בשם הבעש"ט ה' וצללה"ה ע"פ ה' אם הכהן המשיח יחטא

לאשמת העם' שלפעמים צריך צדיק הדור להכניס עצמו בחטא דק, כדי לעשות טובה לבני דורו, וזה 'הבאים מצרימה' בכדי 'את יעקב' היינו להעלות הפשוטי-עם בח' יעקב.

(הלכות ירושה)

חטא הנשיא פועל יוצא מחטאי בני

אשר נשיא יחטא ונשיא אחת מפל מצות ד' אלוקי אשר לא תעשנה (ה. כב.) כתב ברב ש"י הק"ל: 'לשון אשרי - אשרי הדור הזה הנשיא נותן לב להביא כפרה - מתחרט - על שגגותו קל וחומר על זדונותיו'. וקשה כי הלא מה שחטא בשוגג ושלא במתכוון בודאי כל יהודי מתחרט ומה קל וחומר הוא על הזדונות? והגם דהאמת היא שקשה יותר לשוב בתשובה על השגגות שהם קלים בעיני האדם, אבל ממה שמתחרט על השוגג עדיין אין זו הוכחה שמתחרט על המזיד, גם קשה, מה מעליותא יש בזה שהוא נשיא, הלא נשיא צריך ביותר להיות עובד השם יתברך וזהו במעשיו? ויש לומר על פי מה שנאמר 'לאשמת העם', שכשהנשיא חוטא אשמת העם היא, הגם שכתוב בכהן משוח, הוא הדין בנשיא שייך זה, והיינו כמו שכתוב בספרים כי על ידי עונות הדור בא הצדיק לידי שגגות, וכמו שכתוב 'אין צדיק וגו' אשר יעשה טוב' פירוש הצדיק שעושה טוב באמת בכלל הדור. אם כן אם אין הדור זוכה לטובה חס ושלום, מוכרח הצדיק לחטוא. אכן בודאי (תהלים קמ"ה, י.) 'צדיק ה' בכל דרכיו' וצריך הנשיא להבין כי יש לו לשוב ולהתחרט על כל שוגג, ולא לתלות בעון הדור. הגם כי נכון הוא, מכל מקום לולי שהיה מוכן לחטא, לא היה נכשל חס ושלום, והוא הוא גרמו וזה שאמרו 'אשרי שנותן הנשיא לב על השגגות' כי לדידה יש יותר מקום לחפות על השגגות מעל הזדונות.

(שפת אמת, ליקוטים - ויקרא)

החטאים באים מחמת האויר המזוהם מעוונות הגוים

ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ (ה. כז.) פירש רבינו הקדוש הר"ב ר' זושא ז"ל ע"כ כתיב (תהלים קו. ה.) 'ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם', ולכאורה הול"ל וילמדו ממעשיהם, אבל באמת הגוים בעשותם עבירות דהיינו גיאוף וכיו"ב נתהווה מחמת זה קליפות, שמוהמין את האויר, ומי שאין לו דביקות בהשם יתברך ומתערב בגוים, היינו, בקליפות ההם והם המה המחטאים אותו בע"כ ר"ל. וזהו 'ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם' הם כאמור הקליפות והזוהמה המלאה את האויר מחטאי הגוים והמה מחטאיין אותו בע"כ. וזהו שאמר 'אם נפש אחת תחטא בשגגה' וזהו 'מעם הארץ' ר"ל החטא הזה בא מעם הארץ, ממעשיהם של הגוים המה המחטאיין בע"כ.

(אורח חיים, מבשר צדיק, תולדות אדם)

כל אחד מושבע ועומד מוהר סיני

ונפש פי תחטא ושמעה קול אלה (ה. כ.) במדרש מפרש שהכוונה על בני ישראל, שכל אחד מושבע ועומד מהר סיני, וזה 'שמעה קול אלה והוא עד'. כמו שכתוב (ישעיה מ"ג. א) אתם עדי: או אלה (ויקרא ה. א) 'אתה הראת' (דברים ה. לה) או ידע (ויקרא ה. א) וידעת היום (דברים ה. לה) פירוש שבני ישראל ידעו לעולם הזה לברר מלכותו יתברך, ויש לכל אחד מישראל השגה וידיעה בנקודת הלב להכיר כבוד מלכותו יתברך, וצריך למשוך הכל אחר זאת הידיעה. וזה 'אם לא יגיד' (ויקרא ה. א), כי הגדה לשון המשכה, 'כי תחטא' יש לפרש ששליחת הנפש בעולם הזה הוא חסרון בגוף הנפש, אך התיקון על ידי ביורר כבודו יתברך בעולם. וזהו שאומר הפסוק שזה תיקון הנפש בעולם אך יש לומר עוד שהכוונה היא לאחר החטא ממש, שאין צדיק בארץ כו' (הלכות י. ב.) ולמה כן שעל ידי החטא אם יתחזק לשוב לה' יתברך, ויכל לתקן יותר ולהמשיך אל המעשים אחר הבורא יתברך, וזהו שכתוב 'כי תחטא', ואף על פי כן יש בה ידיעה כו' שהיא נפש הישראל' אם לא יגיד' כו' שזה תיקון החטא כנ"ל.

(שפת אמת - ויקרא)

הדרך להתקרב להשי"ת

אדם פי יקריב מכם קרבן לך מן הפהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם (ב. כ.) איתא בספרי חסידות מוקני הרה"ק מאפסא ז"ע א' ומוקני אדמוה"ל (מסאדינות) זיע"א ועוד ספה"ק, וכן משמע בזה"ק (ת"א רל"ט) שאדם כי יקריב מכם קאי על כל איש ישראל דאתם קרויין

אדם (יבמות פ"א) ומיירי באדם מבנ"י הרוצה להעלות א"ע ולהתקרב להשי"ת, ולפי"ז יש לפרש את המשך הפסוק 'מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם, ע"ד מאמר זקני הס"ק מרוזין זיע"א ע"פ (שמות י"ג. ב) 'באדם ובהמה לי הוא', כי לקבוע מי בבחי' אדם ומי בבחי' בהמה, זה שייך להשי"ת לבדו ע"כ, והיינו דתחילה אמר 'ויקריב ה' אליו מאהל מועד לאמר: אדם כי יקריב מכם, והכוונה היא ד'אהל' זהו כדכתיב (תהלים ע"ח. ט) 'אהל שכן באדם', ו'מועד' זהו לרמו שכשם שיש מועדים שונים כך יש בבני אדם מדרגות שונות, דיש שבבחי' אדם ויש שבבחי' בהמה, וזהו שדיבר השי"ת עם משה רבנו 'מאהל מועד', לרמו שכל אדם לפי מדרגתו יכול להשכין בקרבו את השי"ת, דאפילו אלו שבבחי' בהמה, דהיינו שמעשיהם כמעשה בהמה, ג"כ יכולים בכך לשוב בתשובה ולהשכין ה' בקרבם, כדאיתא (תהלים כ"ז) 'פושעי ישראל שמלאין מצוות ומועדי כרימון', דהיינו כשישובו בתשובה. ואדרבה, כוה יתעלו לבחי' בהמה' דאיתא (בגמ' חולין ה.) למעלותא 'בני אדם שהן ערומין בדעת ומשמין עצמן כבהמה'. וזהו דיוק הפסוק 'מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם', דלכאורה למה פירט 'מן הבקר ומן הצאן' הרי זה בכלל 'בהמה', ומכאן יש ללמוד לפנימיות הענין ד"ל דמיירי באנשים שבבחי' בהמה דאעפ"כ כשמביאים הם קרבן לכפר על חטאם נעשים בבחי' 'מן הבקר' דהוה מלשון 'בבקר' רועה עדרו' ובוה 'זמן הצאן' נגנסים הם לכלל 'צאן קדשים'.

(עקיבא אבירם)

הצדיק שנכשל ח"ו בחטא או מדה קלה תחרד נפשו יותר מהחמורות שהרשעים נכשלין בהם

ונפש פי תחטא (ה. ה.) איתא בוהר הקדוש (ויקרא ע.) 'ונפש כי תחטא' שהוא לשון תמיהה, שהכתוב מתמיה על נפש העליון שיחטא [נ"ש הלשון] ויש לפרש ג"כ ברמז על נפש צדיק שחטא באיזה חטא קל כחוט השערה, שעבר על איזה מדה והנהגה טובה חלילה, כפי הזוהר הקדוש (שם ט.) שנפש היא מדרגה גדולה, והצדיק הזה הנכשל חלילה באיזה מדה כחוט השערה אי יחרד לבו בקרבו ותאזן נפשו פלצות, ומי יתן ויחרד לב הרשעים העוברים עבירות חמורות כקלות כמו הצדיק הזה אשר הקל שבקלות בעיניו כחמורות, ונפשו תאבל עליו ותחרד מאוד כאלו עתה שומע השבועה שהיו משיביעין אותו קודם שיצא לארץ העולם כדאיתא בגמ' (נדה ל"ב ע"ב) משיביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע.

המסתפק בקיום מצוות שבין אדם לחבירו סופו שימעיול מעל בה'

נפש פי תחטא ומעלה מעל בך' ויחש בעימיתו (ה. כא.) יש בני אדם שנדמה להם שבוה שהם מקיימים מצוות שבין אדם לחבירו בזה די להם, ואינם משגיחין כ"כ במצוות שבין אדם למקום. ובאמת זה בזה תלוי, וזה שאמר 'נפש פי תחטא ומעלה מעל בך', סופו שגם יהיה ויחש בעימיתו' שאינו מקיים אף מצוות שבין אדם לחבירו.

(שארית מנחם - וישווא)

כל עוונות הגניבה וכדו' מתרצים היהודים בתירוץם כגון עבור הוצאות שבת ויו"ט

מכל אשר נעשה לאשמה בה (י. כו.) אפשר למצוא רמז כאן על דברי הבעש"ט ז"ע ועכ"ל, שאמר מליצה על ישראל, שכל מה שעושין עבירות כוונתם לשם שמים, והיינו, דאם איש נכשל בגניבה הרי זה עבור שצנצנך לו להוצאות שבת ויו"ט וכדומה. ופי' בזה הסליחה שאנו אומרים 'אם מרדו ברוב פשעם לצור מלכי וקדושי', פי' דאף 'אם מרדו' הרי שכוונתם הוא 'לצור מלכי'. וזה מרומז כאן 'מכל אשר יעשה ל-אשמה ב'ה' שהוא ר"ת של א"ב ה'רחמן ש'וכן מ'רומים ב'רחמי ה'עצומים שגם בעת שמועדים ונוטלים דבר שאינו שלהם, כוונתם אליו ית"ש.

(שארית מנחם - וישווא)

זכר צדיק לברכה

הרה"ח רבי נפתלי הלוי חננ'ל' זצ"ל בוהופולי - צפת, נו"נ למרנא הבנל שם טוב הקדוש נלב"ע י"א ניסן תר"פ ומונו"כ בבית"ח טרומפלדור' ת"א

ומתחסד עם קונו ומהקשורים ליעקב בדבקות והתקשרות עצומה לרבו הרה"ק האדמוה"ז רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע.

מלמד ועסקן

בתפקידו היומיומי היה מלמד תשב"ר בצפת אבל השפעתו חרגה הרבה מעבר לתפקידו זה ומגבולות צפת הקטנה. הוא היה אישיות נערצת, מנהיגותית ומרכזית אצל חסידי צפת, שהסתופפו בצלו בהיותו כעין אדמו"ר באופן לא רשמי. אף היו נאספים לשולחנו בעידן רעווא דרעווין. לצד מעלותיו האישיות ניהו רבי נפתלי בכישרון עשייה ועסקנות רבה. דאג תדיר לנצרכים והיה מעמודי התווך והרוח החיים של קהילת צפת.

לימים נתמנה כראש ומנהל "שיבת הרידב"ז" ואף יצא לחו"ל פעמים רבות כשד"ר עבור העיר צפת. בכל מקום אשר הגיע - חרדו לשמו. חן הוצק בשפתותיו וכל גדולי צדיקי אירופה בהם פגש העריצוהו עד לאחת. שלא לדבר על זכות אבותיו שעמדה לו. שכן כאמור, הוא היה נצר תפארת לבעש"ט הקדוש ולהרה"ק רבי ר' ברוך ממז'יבוב.

בחצר רבו הקדוש רבי דוד משה מטשורטקוב שעל חסידיו נמנה, נחשב לאחד היושבים ראשונה במלכות. (אחרי פטירתו של רבו זה פירסם קונטרס הספדים בשם "קול נהי").

בשנת תרס"ה, לאחר הסתלקות רבו רבינו האדמוה"ז מטשורטקוב שהיה רבי נפתלי באודסה ושם הדפיס קונטרס "קול נהי ומספד מר", על פטירת הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע, - מאתי נפתלי הלוי חננ'ל'... מעה"ק צפת"ו המתגורר כעת בחו"ל. כמו"כ נדפס בתחילת הקונטרס נדפס בין היתר, שלושה מכתבים שקיבל המחבר מרבו הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע. ולאחריה, ארבעה מדרשותיו של המחבר, ושירי מירון, ועוד.

רבי נפתלי חננ'ל' נזכר באיגרותיהם של אדמו"רים מפורסמים כמו למשל הרה"ק רבי דוד מסקווירא זי"ע ועוד ועוד. הגה"ק מבנידן, חתנו של ה"שפת אמת" שרבי נפתלי ביקר בביתו, התפעל הימנו כל כך עד שהעניק לו לזכרת גביע כסף. "בכל מקום בואו, ברוסיה ופולין ואוסטריה, היו רועשים לשמו!" מסופר בספר "בוא שילה" להג"ר ישעיה הורביץ זצ"ל: אשר לא בכדי קם הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע בפני בתו של רבי נפתלי שפקדה פעם את מעונו באמרו: "בפני בתו של ר' נפתלי צריך לקום" ("פאר ר' נפתלי" א טאכטער דארף מען אויף שטייען) והוסיף: "היודעת את מי היה אבין?!!!!" אף הרה"ק הרי"צ מליובאוויטש זי"ע אמר פעם לבחור אחד, ר' נפתלי וייסמן שמו, אחרי שנודע לו כי הוא נכדו ונושא שמו של רבי נפתלי

מכל בניה, היה ר' נפתלי המוצלח ביותר. אמרו עליו תלמיד דיוקן כשרונה וחריצותה של אמו הצדקת משתקפים באישיותו.

רבי נפתלי שימש כדמות פלאים רבת אנפין. הוא היה תלמיד חכם עצום, פיקח מופלג ואיש קדוש, מורם מעם היה, כיאה לבנן של קדושים, חסיד

מצבת רבי נפתלי חננ'ל'

שלט הכוונה לקברו של רבי נפתלי חננ'ל' מימין למצבה נראה קבר ר' שמעון רוקח ממקימי וממסדי תל אביב ובית העלמין טרומפלדור נכדו של רבי ישראל בק ואחינו של רבי ניסן בק מירושלים

תולדותיו לבית אבותיו

הרה"ח רבי נפתלי הלוי חננ'ל', נולד בשנת תרי"ז בבוהופולי שבפודוליה האוקראינית, לאביו החסיד המפורסם איש היחס רבי שאול שלום הלוי דוקטורוביץ, מגדולי חסידי רוז'ין ודור שביעי מצאצאי הגאון בעל הט"ו ורבי זלמן מירלס חותנו של ה"חכם צבי" זי"ע, וכן היה דור שישי מצאצאי הקדוש רבי חיים רייצס מלובוב.

אמו של רבי נפתלי, הרבנית מרת חנה ע"ה, צדקנית מפורסמת ורבת פעלים היתה, ושמה הלך לפניה ברחבי אוקראינה היהודית-חסידית. היא היתה מגזע רם היחס של שרפי מעלה מאורי החסידות ניתנו של הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעז'יבוב זי"ע, - נכד הבעש"ט ובת נין להרה"ק המגיד מזלאטשוב זי"ע. הרבנית חנה נישאה בג' זיווגים, והרה"ח ר' שאול שלום היה בעלה בזוג שני.

הצד' מרת חנה היתה בתו של הנגיד הגאון החסיד רבי אברהם קלוניימוס קלמן רפאלוביץ, ומצאצאיה של הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעז'יבוב זי"ע, והרה"ק רבי יחיאל מיכל - המגיד מזלאטשוב זי"ע.

אביו ר' קלמן עלה ארצה לעת זקנה והשתקע בירושלים, ונפטר בשנת תרל"ט. והיה נחשב בין מכיריו, ללמדן, חסיד מפורסם, ועשיר.

הרבנית מרת חנה ע"ה היתה מפורסמת כצדקנית וחכמה עד מאד, וכשרון מעשיה בצדקה ובחסד היה להפליא. אשת חיל אמיתית היתה, ומאידך היתה עשירה ובעלת הון רב, בחריצותה ניהלה בתכמה את עסקיה ובמקביל הרבתה לעשות בממונה צדקה הרבה. לא בכדי כינו עצמם כמה מבניה בשם "חנה'לס" על שמה. כינוי שהפך עם הזמן להיות שם משפחתם הרשמי.

בארצנו הקדושה

משום מעשה שהיה, נאלצו בני המשפחה ליטול מטה נדודים בידם, לעזוב עושרם ומעמדם ברוסיה ולעלות ארצה. ומעשה שהיה כך היה: בשנת תרכ"ח הבן הנער נפתלי, כאמור בעודו נער - ניצתה בקרבו אש של קנאות והוא הלך וניפץ צלמים של נוצרים בעירו. מעשה נועז אך מסוכן מאין כמוהו. בפרט ברוסיה של אז שהיתה אדוקה אחרי 'עבודה זרה' שלה. משנודע הדבר לשלטון החלו בחיפושים אחרי הפוגע בדתם והמשפחה בראותם כי צר להם ועוד מעט ישימו ידיהם על הנער לתופשו מיהרו וחיסלו עסקיהם ובתייהם בחופזה ובהשקט ואך בניסים הצליחו בני המשפחה לעזוב את ארץ הצאר הרוסי הנורא, וכך זכו לעלות לארץ הקודש. הם התיישבו בעיה"ק ירושלים. ולאחמ"כ בצפת. נפטר בשנת תרל"ט, ושם מנו"כ. בצפת תפשו רבי שאול וזוגתו מקום של כבוד והעריצה.

חנה'לס הוא: "כלום יודע אתה מי היה זקנך?!"
ההערצה אליו חצתה חצרות ותקופות.

במעמדו הרם ובחינו הרב, התחבב אף על יחודים שהתרחקו מעול מצוות. גדולי עסקני הציבור הכלליים גם הם חיפשו קרבתו והוא מצדו שוחח רבות עם גדולי צדיקי דורו בניסיון להביא לעלייה המונית של חסידים לארץ ישראל. (אף כי מאידך עמד על המשמר להשגיח על עצמאותם של מוסדות חרדיים, לבל יהיו כפופים להנהגה הציונית!) אף בעיני רבי השלטון הטורקי נשא חן וחסד עד שאפילו ג'מאל פחה הרשע לא היה משיב את פניו.

שר המוסכים

בהסכמה על הספרים "גפן ישראל", "גן ישראל", "תולדות ישראל", מאת רבי ישראל בקמייסטר זצ"ל, נמצא רבי נפתלי בין המוסכים על הספרים, מיום ד' מנחם-אב תרע"ה, ובראש הספר הוא מכונה בתארים מופלגים: "חסידא ופרישא, מרא ארעא דישראל", וכו', וחזותם עצמו בשמו: "נפתלי הלוי חנה'לס נכד הבעש"ט הק' ז"ל זי"ע ועכ"י מעיה"ק צפת".

פטירתו באופן טראגי בערב פסח

בשנת תר"פ, לפני הפסח, יצא ר' נפתלי לירושלים בשליחות צדקה. בדרכו חזרה לצפת, סמוך ללוד אירעה התאונה הנוראה בה מצא את מותו כאשר מספר קרונות של הרכב התנתקו והם התדרדרו לעמק שבין ההרים.

בין דפי הספר "מי שמואל" של הרה"ח ר' שמואל הורביץ ז"ל מגדולי חסידי ברסלב בצפת, מצאנו את התיאור הבא, על האיש ועל האסון: "והנה בסוף חורף תר"פ, ואנחנו ישבנו עוד בדירה הקודמת...ובאו אז איזה תבות בגדים מאמריקה שבביל עניי צפת, ונסע אז הרב הצדיק רבי נפתלי חנה'לס זכרנו לברכה, שהוא נכד הבעש"ט זכר צדיק לברכה, והוא היה איש יקר ערך מאד, איש ציבורי, עוסק במסירות נפש בצרכי צבור לשם שמים, וגם בעל צורה. ממש לפני מלכים יתייצב, כי הוא עסק עם הג'מל פשא הגדול לטובת ישראל, ושם נפשו בכפו, והציל הרבה נפשות מישראל ממוות ממש. (במה דברים אמורים? בין גנזי התקופה מצאנו מספרים כי הציל את גדולי ההנהגה הכללית מועמו הקשה של ג'אמל פחה שיכול היה ברגע של כעס להרוג את העומד מולו ואין דין ואין דיין.) והכלל שאי אפשר לדבר ולספר ולתאר את גדולתו של הצדיק הזה, ויפיו וטובו וחנו בעיני כל, וכבר זמן עסק עבור ישיבת הרי"ב, במסירות נפש בלי שום קבלת פרס, וגם השתדל בכל כוחו שיעזור לרבנים ובני הישיבות, והכלל, שעסקן ישראל כזה קשה למצוא, ומלבד זה היה עובד ה', וכל יום היה אומר את כל התהלים וכו', וגם היה על קבר רבנו זכרנו לברכה באומן, כי נסע לשם במכוון, כדי לקיים מה שאמר רבנו זכרנו לברכה, שיבואו על קברו. והוא היה דר בשכונת ליד בית המדרש חב"ד אשר לנו, והוא היה אוהב וידיד אבי, ידיד נפש ממש, ואף אל פי שהיה מתפלל בבית המדרש שלו, בית המדרש טריסק, אף על פי כן היה בא לשמוע תפלת אבי וקריאתו בתורה, ובפרט קריאת המגילה, כי היה אומר שקולו של אבי, נרו איה, מחיה אותן. ונסע לירושלים בעניני צרכי צבור, וגם לקח אז את התיבות עם החפצים לחלקם לעניי צפת, וחזר איזה ימים לפני חג הפסח ברכבת, וקרה מקרה לא טוב, כי כשהרכבת היתה קרוב ללוד, התנתקו איזה פסים מהרכבת, ונפלו איזה קרונות מההה והוא היה בתוכם, ובעונותינו הרבים מת ברסיקת אברים רחמנא לצלן, ואנשי יפו יצאו והביאו אותו לעירם וקברוהו שם, ומובן מאלי גודל הבכי ואבל ומספר שהיה בכל ארץ ישראל.

בפרט בצפת היה האבל גדול על האבדה הגדולה הזאת, ממש נטל החן והיפיו של העיה, פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה, וממש נשבת אצלנו שבת ומועד, כי כמה חיות היה לנו בהביטנו רק על

צורתו הקדושה, אין לשער ולהאריך גדל האבדה שאבדנו, ממש נמס לבנו והיה כמים, גם תינוקות בעריסתם בכו על זה, ולא שמנו על לבנו כי מפני הרעה נאסף הצדיק, כי אז בפסח הזה היו הפרעות הראשונות בירושלים עיר הקדש, ונהרגו כמה נפשות, וכל החנויות נשדדו רחמנא לצלן, עכ"ל בספר "מי שמואל".

מקום גניזתו בית החיים 'טרומפלדור' בתל אביב

- מקום לקבלת התפילות

מקום מנוחתו של רבי נפתלי חנה'לס ז"ל התפרסם כמקום קדוש שהמתפללים בו - מבקשים ונענים כמעט. אין לך רגע שאין בו מתפלל או שניים על הציון. לא המונים עדיין, אבל תמיד תמיד. יש אנשים שקשורים למקום בקשר נפשי בל ניתק. סיפורים נאמנים עוברים מפה לאוזן על ישועות בקבר הקדוש.

סיפר אחד מהעולים לרגל לקברו באופן קבוע - וזאת עקב עבודתו במקום סמוך. לימים החליף מקום עבודה ואט אט התמעטו ביקוריו שם עד שפסק לחלוטין. כעבור מספר חדשים חלם והנה הוא עומד על הציון וקול בוקע ממעמקים: למה זה נטשת אותי?! נחרד עד מאד וכשהקיץ משנתו הזדורר לבוא למקום עם בוקר. להפתעתו לא היה קץ כשלא איתר את הקבה. לאחר חיפושים רבים סוף סוף ראה והנה ערימת ענפים ועלים מכסה את המצבה. מישהו שגום עצים סמוכים, לא פינה את הפסולת. מיהר לנקות את המצבה וכשביירר אימת נגזמו העצים שמע את תשובה: אמש! ויהי לפלא

*

רבי נפתלי חנה'לס נבחר ע"י הקהילה היהודית בצפת, אשכנזים, ספרדים יחדיו וכן ע"י קהילת טבריה והמושבות בגליל לייצג אותן בבחירת הרב הראשי של יהודי האימפריה העות'מאנית

בשנת תרס"ח נבחר רבי נפתלי חנה'לס ברוב עם לעמוד בראש "אגודת היהודים העות'מאנים" שהוקמה בצפת, במטרה להיטיב את תנאי חייהם הקשים של תושבי העיר. ולימים הקים את בית הכנסת 'צמח צדק' בעיר. כאשר בד בבד לפרנסתו, הקים רבי נפתלי חנה'לס בביתו יקב קטן.

שתי בנותיו של רבי נפתלי חנה'לס נפטרו, חנה, נפטרה בהיותה פטושה מקיר אבנים שקרס עליה, וציפורה שנישאה ליואל ברש"ד נפטרה בשנת תרע"ז, בעיצומה מלחמת העולם הראשונה, לאחר התמודדות עם תלאות השעה שהשפיעו על ליבה, והשאירה אחריה שמונה ילדים.

בתו השלישית, אודל, נישאה לה"ה פסח וייסמן, רוב שנותיה חיה בארה"ב בנם הוא ה"ה נפתלי וייסמן.

בנו ר' מרדכי זאב חנה'לס [מוטקה וועלוול], נסע מצפת לקרקא שם נישא ונולדו לו שלש בנות. לפרנסתו היה שווה בגרמניה ושם התמחה בייצור יין וגידול גפנים. לפני המלחמה חזר עם שתי בנותיו לארץ ישראל. בתו השלישית נשארה באירופה.

נוסח המצביה בבית ה'טרומפלדור'

- תל אביב:

פ"ג

עסקן ציבורי

נין ונכד להבעש"ט

למדין מופלג

הקדוש

ר' נפתלי חנה'לס

בן שאול שלום מבוהפולי

נהרג ברכבת ע"י לוד

י"א ניסן תר"פ

בן ס"ג שנים

ת.נ.צ.ב.ה.

חלקת הקבר ששופצה בבית העלמין טרומפלדור

נר התמיד שהוצב על קברו הממוקם בקצה בית העלמין (משער הכניסה פונים ימינה עד סוף בית העלמין) וייסמן.

תמונת רבי נפתלי חנה'לס

הלכות חג בחג

מהגה"ח רבי יחיאל מיכל פרידמן שליט"א
דומ"צ וראש כולל דיינים 'חומת המשפט' שטפנשט

דיני ע"פ שחל בשבת

- א. בשנה זו שערב פסח חל בשבת וערב שבת הוא יום י"ג ניסן מותר להסתפר וליטול ציפורניים וכל המלאכות כמו בכל ערב שבת.
- ב. בליל י"ג בודקין החמץ לאור הנר ומברך על הבדיקה ומבטל החמץ שאינו ידוע, כמו שעושה בשאר שנים בליל י"ד.
- ג. ובער"ש שורפין החמץ לכתחילה בזמנו כמו בכל שנה שלא יבוא לטעות בשאר שנים, ובדיעבד שורפו עד סמוך לשבת, ומשאירין כל החמץ הנצרך לשבת.
- ד. רצוי לבשל לשבת תבשילים הכשרים לפסח בסיר של פסח ומשהין ע"ג פלטה חשמלית הכשרה לפסח, ויהיו שלא ישפוך מתוך הסיר של פסח ישירות כללי של חמץ ולכן משתמשים בכלים חד פעמיים.
- ה. מי שיש לו מקום של חמץ לתבשיליו יבשל מאכלי חמץ בסירים חד פעמיים שאינו צריך להדחם, ויורקם לאשפה מחוץ לחצרו לפני זמן ביעור חמץ.
- ו. קידוש צריך להיות במקום סעודה, אך אם עושה קידוש בסלון ביתו ואוכל הפת במרפסת סמוכה או בחדר מדרגות ורואה משם המקום שקידש מותר לכתחילה, ובדיעבד גם אם אין רואה מקום אכילת הפת יצא ידי קידוש במקום סעודה הואיל והיה דעתו בשעת הקידוש לשנות מקומו מחדר לחדר, ודוקא אם ב' המקומות באותו בנין ולא בחצר ויכול לברך שם ברכהמ"ז ולכתחילה יכוון לכך בשעת אכילת הפת.
- ז. מי שרוצה לאכול חמץ בחצר ובבית מאכלים הכשרים לפסח יקדש בחצר ויאכל החמץ ואח"כ יאכל הסעודה בביתו, ולכתחילה יחזור לחצר ויאכל קצת פת אפילו פחות מכזית ויברך שם ברכהמ"ז, ובדיעבד אפילו שאינו אוכל פת בביתו יכול לברך ברכהמ"ז בביתו.
- ח. בשנה זו שוסף זמן אכילת חמץ בשבת לדעת המ"א בשעה 10:00 ולדעת הגר"א

- טו. לפני סוף זמן איסור חמץ צריך לומר בשבת כל חמירא וחמיעא וכו' לבטל כל החמץ שברשותו.
- יז. בשבת זו לא יאכל חמץ רותח מפני הבליעות בסתימות השיניים וכן לא יאכל חמץ קשה שלא ישאר בין שיניו חמץ.
- יח. יצחצח שיניים במברשת עם סיבים קשים שאין חשש סחיטה עם מים וחומר נוזלי, או אם סיבים רכים במברשת יבשה וכן יעביר קיסם שיניים באופן שאין פס"ר של הוצאות דם וישטוף הפה היטב.
- יט. אסור להכין שום דבר לחג לפני צאת השבת ואין לערוך את שלחן הסדר בשבת, וכש"כ שאין לעשות שום מלאכה עד אחר זמן צאת השבת, ויאמר ברוך המבדיל בין קודש לקודש ואם אמר המבדיל בין קודש לחול יצא.
- כ. בשנה זו יכין החרוסת מערב שבת וכן ירסק החריין, ואחר ריסוק החריין יעטפנו בניילון וע"ז נייר כסף כדי שלא יפוג חריפות.
- כא. מי שלא הכין חרוסת מע"ש יכין החרוסת במוצ"ש וכן ירסק החריין עם שיניו קצת במגרדת ע"ג מפה או ניילון ולא בתוך כלי, מי מלא אפשר לעשות במוצ"ש.
- כב. בשנה זו אומרים ותודיענו במוצ"ש, ובקידוש עושים הסימן יקנה"ז ומברכין על הנרות שהדליקו לצורך יו"ט וא"צ לחבר שני נרות.
- כג. מי ששכח לעשות יקנה"ז ועשה רק קידוש ונזכר לאחר ששטה הכוס יעשה הבדלה על כוס שני שאחר גאל ישראל ויברך בופה"ג בורא מאורי האש והבדלה ולא יבדיל לפני כוס שני דיצטרך לברך בופה"ג ונראה כמוסיף על הכוסות.
- כד. ואם נזכר באמצע הסעודה יברך בורא מאורי האש והבדלה על הכוס בלא בופה"ג, ואם נזכר אחר הסעודה יסמיכנו לאחר הכוסות האחרונות, ואם נזכר אחר הסדר יבדיל על כוס נוסף.

- ובעל התניא בשעה 10:30, ממהרים להתפלל מוקדם שיספיקו לאכול סעודת שבת לפני סוף זמן אכילת חמץ, ואם אכלו כזית פת לפני סוף זמן אכילת חמץ אפשר להמשיך הסעודה בדברים הכשרים לפסח ונפטרים בברכת הפת ובסוף הסעודה יברך ברכהמ"ז.
- ט. במ"ב ובמ"א מובא שאם יש פנאי יחלקו את סעודת הבוקר לשנים ויפסיקו ביניהם בהפסקה קצרה אחרי בהמ"ז של סעודה ראשונה, אמנם מעיקר הדין אין חיוב בזה ורבים לא נהגו בזה.
- י. סעודה שלישית יוצאים במיני תרגימא פירות ומאכלים מבושלים וכיו"ב, וגם מי שחילק הסעודה לשתיים הואיל ומעיקר הדין אין יוצאין י"ח סעודה שלישית רק אחר חצות יאכל אחר מנחה או בזמן מנחה מיני תרגימא.
- יא. לענין סוף זמן איסור אכילת חמץ לכתחילה חוששין לדעת המ"א לגמור אכילת החמץ עד השעה 10:00 אך מי שלא הספיק לאכול סעודת שבת יכול להקל עד הזמן השני שהוא השעה 10:30 בשנה זו.
- יב. מי שסיים תפילתו אחר זמן איסור אכילת חמץ יקדש ויצא ידי קידוש במקום סעודה ע"י כוס יין נוסף ויאכל אח"כ מאכלים הכשרים לפסח, והרה"ק הרמ"מ מלעלוב ז"ע היה אוכל גם תמרים ע"פ הפרי המגדים שיוצאים גם בתמרים דין קידוש במקום סעודה הואיל ונפטרים בדיעבד בברכת על המחיה.
- יג. בהגיע זמן איסור חמץ צריך לפרור את כל החמץ שנשאר ולהשליכו לשירותים, וצריך להשתדל מאוד לעשותו לפני סוף זמן ביעור חמץ שהוא בשעה 11:00 להמ"א או ב-11:30 להגר"א ובעל התניא דאחר זמן איסור הנאה נחשב למוקצה ואסור לטלטלו.
- יד. וכן יכול לזרוק לאשפה שאינה ברשותו והיא ברחוב, ופירורים דקים אפשר להקל בשעת הצורך גם לזרוק לאשפה שבחצרו.
- טו. יש לטאטא את הבית מפירורי חמץ לכתחילה וזה אפשר בדיעבד גם אחר זמן ביעור חמץ.

הלכות שונות לכבוד פסח

מתוך הקובץ 'אוצרות ט"ו' ג' למורינו הנה"צ רבי טוביה אריה טוביאל זצ"ל שיו"ל על ידי מכונינו 'תורת אמת' לרגל היא"צ ג' ניסן תשפ"ה

לעבור מחדר לחדר בסעודת שבת ערב פסח שחל בשבת

הלכות פסח סימן קע"ח סעיף ב'

הערה על שו"ת מנחת יצחק ח"ו סימן מ"ח בנידון לעבור מחדר לחדר באמצע הסעודה בשבת שחל בו ערב פסח, לאכול החמץ בחדר אחד ואח"כ לאכול כל הסעודה בכלי פסח ללא

שאם סילק ידיו מן הפת צריך לברך על כל מה שאוכל בסעודה, עיי"ש בבה"ל ד"ה שאין אנו רגילים, דאפילו בדייטא יש מחלוקת ויש אומרים שצריך לברך עליה אחר שסילק ידיו מן הפת, ואולי אם חוזר לאכול כזית פת לפני ברכת המזון ניצל מחשש זה, כי לא נחשב סילק ידיו מן הפת, היות ועתיד לאכול עוד פת, ואין זה ברור בעיני.

המשך בעמוד 7

הערת מורינו הרב זצ"ל: נ.ב. יש עוד שאלה חמורה מזאת, והוא הדין בסימן קע"ז סעיף ב',

הלכות חג בחג

מהגה"ח רבי יחיאל מיכל פרידמן שליט"א
דומ"צ וראש כולל דיינים 'חומת המשפט' שטפנשט

הכשרת המטבח לפסח

- א. בזמנינו איכשר דרא ורוב הציבור קונה לפסח כלים חדשים, אמנם מעיקר הדין אפשר להגעיל כלים, והכלל כבולעו כך פולטו, מה שבלע בכלי שני אפשר להגעיל בכלי שני, אך למעשה גם מה שבלע בכלי שני עדיף להגעיל בכלי ראשון שמא בלע ע"י גוש חם שדינו להרבה פוסקים ככלי ראשון.
- ב. סירים שמבשלים בהם צריך הגעלה בכלי ראשון בעודו על האש כשהמים מעלים בועות, תבניות שאפו בהם חמץ צריכים ליבון חמור ודינו כשפיד ותנור שצריך ליבון חמור ע"י האש, מחבתות לכתחילה צריך ליבון חמור שמחמירים בו כבלע ע"י האש ממש, ואינו שייך למעשה כי יתקלקלו ע"י הליבון ולכן אין מכשירים אותם לפסח.
- ג. כלי מתכות אפי' מצופים כגון ציפוי שיש טפלון ואמאיל אפשר להגעיל, כלי פלסטיק זכוכית וחרסינה א"א להגעיל.
- ד. כלים שתשימשם בצונן די בהדחה ולכן מעיקר הדין מותר להשתמש בפסח בגביעים של כל השנה לאחר הדחה היטב וכן בכיוצא בהם (כל שלא שהה דבר לח צונן מעל"ע דאז הוא כבוש ודינו כמבושל וצריך הגעלה).
- ה. במטבח צריך לנקות היטב את החרסינה שבקירות במקומות שמשתמשים בהם להכנת אוכל, ואת השיש בין מגרניט או אבן קיסר או גירוסטה אפשר להגעיל בעירוי מקומקום, ועדיף מקומקום שאינו של פסח, וטוב לייבש לפני ההגעלה במדת האפשר, המנהג כיום לצפות השיש בפלסטיק וכיו"ב ומעיקר הדין אין השיש צריך הגעלה כשמשתמשים בו בפסח ע"י ציפוי אך מהדרים להגעילו ג"כ.

- ו. הכיורים הנם בדרך כלל מחרסינה ולכן אין מועיל בהם הגעלה ולכן שמים כיוור מפלסטיק ומי שאינו רוצה להניח כלים בתוך הכיור א"צ להניח כיוור מפלסטיק ובכל זאת עדיף גם לערות מקומקום גם בכיור וכן לערות ע"ג הברז. ואין להשתמש במים חמים ברחיצת כלים בפסח רק בפושרים וכן עדיף לא לערות מים חמים מסיר רותח לתוך הכיור.
 - ז. תנורים ומיקרוגל ומדיח כלים אין להכשירם לפסח ובשעת הדחק ישאל לחכם.
 - ח. טבעות שבידי הנשים כשעוסקות בכישול לא יתעסקו בהם במאכלי פסח, ואפשר להגעילם ע"י קשירת חוט והטבלתם בקומקום עם מים רותחים.
 - ט. הכיריים של גז מי שבאפשרותו יקנה חדש לפסח וכשיש בזה קושי אם יכול לנקות חצובות חדשות לפסח עדיף ואת המבערים ידליק לכמה דקות ועל המשטח יערה מים רותחים אם אפשר ויצפה עם נייר כסף.
 - י. כשאין אפשרות לחצובות חדשות יכול לעשות לחצובות של חמץ ניקוי היטב וליבון קל ע"י שמעביר אותם ע"ג האש כל חלק עד שמתחמם או שידליק האש ל-10 דקות ואח"כ יצפם נייר כסף.
 - יא. כיריים חשמליות ממתכת אפשר להפעיל ל-10 דקות ולצפות את שאר המקומות כירים חשמליות מזכוכית יש להתיר בשעת הצורך להפעיל על חום הכי גבוה ולערות מים רותחים ע"ז, כירי אינדוקציה אפשר להשתמש ע"י משטח סיליקון מיוחד לפסח ולהדביק היטב עם סרט הדבקה כדי שלא יחלחלו נוזלים בין הסיליקון לכיריים.
- יב. פלטה חשמלית עדיף לנקות חדש וכשיש בזה קושי אפשר לנקות ולשים בחשמל ל-20 דקות ולצפות עם נייר כסף.
 - יג. שלחנות בזמנינו מנקים היטב ומצפים בניילון וכיו"ב עם מפה אטומה.
 - יד. ארונות מקררים ומקפיאים מנקים היטב לפסח ומעיקר הדין אפשר להשתמש בזה ללא ציפוי אך נהגים לצפות עם פלסטיק או נייר וכיו"ב המקומות שמניחים עליהם מוצרי פסח.
 - טו. בר של מים חמים וקרים אם אין מניחים שם כוסות עם חמץ ממש אפשר לנקות ולהשתמש בפסח ואם מניחים שם לפעמים כוסות עם חמץ ומערים ע"ז מים חמים עדיף שלא להשתמש בפסח ואם יש צורך יערו על הברז או מקום יציאת המים רותחים.
 - טז. דוד מים חשמלי אפשר לנקות ולהרתיח בו מים פעם אחת ולשפוך ולהשתמש בפסח ואם שמים עליו לפעמים חלות וכיו"ב אז צריך הגעלה כדון.
 - יז. שיניים תותבות או סתימות המנהג שלא אוכלים חמץ חם מ-24 שעות לפני זמן איסור אכילת חמץ ושיניים תותבות שאפשר לערות עליהם מים רותחים יערה עליהם מים רותחים.
 - יח. מי שיש לו חוטי ברזל ליישור שיניים צריך לנקות היטב לפני פסח ולא לאכול חמץ קשה 24 שעות לפני זמן איסור אכילת חמץ ובזמן שריפת חמץ צריכים כולם לצחצה היטב השיניים משיורי חמץ.
 - יט. יש לנקות עם מסרסר או מברשת "היטב" את השטריימל לפסח וכן לנער.

המשך מעמוד 6

בענין ברכת הנר במוצאי יו"ט שחל במוצ"ש

היה נוהג במוצאי יו"ט לברך על נר ששבת ולא להדליק ממנו נר הבדלה וגם לא צירף לו נר אחר. וכן ביקנה"ז כשאומרים בורא מאורי האש ביו"ט שחל במוצ"ש לא צירף שתי נרות אלא בירך על הנרות שהודלקו לכבוד יו"ט, וגם לא הדליק אבוקה קטנה.

(מאת חתנו הגר"מ פרידמן שליט"א)

שיעור הרביעי

במידות אריה שבקובץ 'אוצרות טל' נקט ששיעור הרביעי הוא 75 מ"ל, (ולא כהשיעור הקטן הרווח של 86 מ"ל).

חומרות שנהג בפסח

- א, נהג בפסח הרבה מנהגים כמנהג חמיו, כמו לא לאכול דגים, סינן את כל היין שהשתמש לפסח, לא אכל מאכלי חלב כלל.
- ב, אמר לי שהיו נוהגים אצלם בחו"ל ברומניה להכין מים בערב פסח, אך כאן בארץ לא נהג כן.
- ג, לא נהג לאפות ולאכול מצות של ער"פ. לפעמים הוא השגיח על המצות ע"פ של הרבי מויו"ניץ, ואמר לב"ב שהוא יביא להם, ופ"א הגעתי בער"פ וראיתי שלא הביא, ולאחר זמן סיפר שהמצות באותה שנה לא מצאו חן בעיניו, ולכן לא הביא לי.

(רשימות בנו הגר"מ טוביאס שליט"א)

לקיים סעודה שלישית בערב פסח שחל בשבת ברביעית יין

הלכות פסח או"ח סימן תמ"ד סעיף א'
בביאור הגר"א מזהר אמור צ"ה ע"א דבשבת ע"פ נדחית סעודה שלישית.
והוסיף על זה מורינו הרב זצ"ל: נ.ב. צ"ע דבווה"ק שם מבואר דמותר לשתות יין, ועי' תהלה לדוד מילואים לאו"ח סימן נ"ה דדייק מדברי זוהר דיוצאים י"ח ס"ג ביי, אך לפי"ז תמה אמאי צריך לדחות ס"ג.

סגולות מלכים

ילקוט סגולות לימי השנה מלוקט מפי גאונים קדמונים ומקורות נאמנים
מתוך מפעל "סגולות מלכים" ... הלא המה סגולות אשר יסודתם בהררי קודש, והוא
כשולחן הערוך לסגולות מסודר לפי ימי והודשי השנה דבר יום ביומו
מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב שלמון שליט"א רב דקהל שטפנשט

סגולות שבת ערב פסח

מלוה מלכה בשבת שלפני שבת ערב פסח

במוציא שבת שלפני שבת ערב פסח צריך לזוהר מאוד בסעודת מלוה מלכה ויש להדרה ביהר שאת, כי במוציא שבת של ליל א' של פסח, ובמוציא שבת ליל ח' של פסח, אינו ניכר שיעושי משום סעודת מלוה מלכה. ולעיל כ' עצה טובה לזה עפ"י מ"ש הגה"ק מבוססאטש שיש מקום לסעודת מלוה מלכה ג' ימים אחר השבת.

(אבן ישראל, סעודת מלוה מלכה)

אליהו הנביא יבוא לבשר את ישראל בשבת ערב פסח

וערבה לה' מנחת יהודה וגו' [מלאכי ג ד]. הפטורה זו אנו קורין בערב פסח שחל בשבת, ומסימין הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא, ובדרך פשוט נ"ל טעם הגון לזה, כי אנחנו בני ישראל קו"ה י' יחליפו כח, מחכים ומצפים לתשועה ה' על גאולתנו ועל פדות נפשנו בצפת הזאת אשר היה מאז ומקדם על גאולה וישועה, וכמאחז"ל בנינו עתידין לגאול [ר"ה א.], על כן נפשנו חכרה לה' יוסיף שנית ידו לקבץ נדחי עמו ישראל, ואולם לפי זה ע"כ הגאולה צריכה להיות בט"ו בנינו כאשר היה בימי קדם עת רצון רנה, והקבלה בידינו [ע"ר רבב"ד סוף עדידות ד"ה וחכמים] שאליהו יבוא לבשר את ישראל יום אחד טרם הגלות נגלות אלינו המורה צדק, ואם כן שיבוא אליהו בערב פסח, וכבר מובטח להם לישראל שישבאו אליהו בא ליל ערב שבת ולא בעי"ט [עירובין מג ע"ב], אך כל זה בשאר ערב יו"ט וטעמא דמלתא משום ישראל להיות בחלכות שבת ויו"ט, מאש"כ בערב פסח שחל להיות שבת שכבר מוכן הכל מערב שבת יוכל לבוא בערב פסח, לכך קורין מיום הפטורה זו ומזכירין בה ביאת אליהו בא יבוא ברנה.

(מנחה ציון, פירוש פרשת ויקרא)

קביעות שבת ערב פסח מסוגל לישועת ישראל

הנה קביעות זה השנה שנת תרל"ו שהוא שבת ערב פסח, הוא דבר חשוב ויקר מאוד, כי גם גאולה העתידה תהיה בקביעות כזו, כאשר מבואר בשם הצדיק מהרמ"מ מרימנאב וכו' וכמו כן כניסת ישראל לארץ ישראל היה אז הקביעות שבת ערב פסח, כי ז' באדר משה מת, וז' באדר היה אז ביום ו' ערב שבת קודש, כמבואר בספר יערות דבש (דרוש יז ד"ה והנה) כי אי אפשר שיהיה ז' אדר בשבת, ומה שאמרו ז"ל (תוס' מנחות א ד"ה מכאן) אשר בשבת במנחה מת משה, היינו סליקת הנשמה לעילא לרום המעלות, אבל מית הגוף היתה יום מקודם

יושבת וממתנת עד כלות שבת - בשבת ערב פסח

אומרים בהושענות, הושענא יושבת וממתנת עד כלות השבת, ולכאורה הרי רק אנשים פשוטים שאינם מרגישי המתנה טובה שיש בבית קניז, השבת נועם הנשמות והשביעי עונג הרוחות, הם יושבים וממתנים שיעבור כבר השבת, ולמה מזכירין זאת בתפלת הושענא. והרה"ק בעל אמרי חיים מויוניץ זצ"ל היה מפרש דקאי על כניסת השבת, שיושבת וממתנת עד כלות הנפש שיבא כבר השבת. וראיתי בשם הרה"ק רבי יודאלע מדזיקוב זצ"ל שראה פעם את חותנו בעל האמרי חיים, בשבת ערב פסח, שהיה יושב בתשוה ונענועים לכניסת החג, ואמר אני חושב כי על שבת כזו של ערב פסח ניתן לומר כן, כי לא משתוקקים וממתנים לצאת השבת, שייכחו כבר לגשת לעריכת ליל הסדר הקדוש ואכילת מצה וכו' ודפח"ח.

(אמרי נועם פקודי ד"ה ביום החודש הראשון)

סימן קריאות הפסח הוא כשהל שבת ערב פסח

ודעו נא וראו אשר הסימן שאמרו ז"ל קריאת הפרשיות בחג הפסח (מגילה לא, א) משך תורא קדש בכספא פסל במדברא שלח בוכרא, זה הוא דוקא כשהקביעות יום א' דפסח ביום ראשון בשבוע, כי לא בד"ו פסח, והקביעות הוא בימים אגה"ז, והנה כשהוא ביום ג' אז קורין בשבת חוה"מ ראה אתה ולמה נתן הסימן פסל, ואי ביום ה' אז קורין בשבת ראה ולא קדש והוא יום ג', ואי כשהל בשבת אז קורין ביום אחרון שהוא שבת ערב פסח ולמה נתן הסימן בוכרא, רק כשהל שבת ערב פסח אז הוא הסימן על צד הנכון, הרי דגם אצלם ה' זהו הקביעות לחשיבות, ועל ידי זה יסדו הסימן.

(אמרי נועם פקודי ד"ה ביום החודש הראשון)

הגאולה תהיה בשנה שיש בה שבת ערב פסח

אז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין נראה עפ"י מה שמובא בספר מנחה ציון להקדוש מוהר"ם מרימאנוב זצ"ל אשר הגאולה העתידה תהיה בשנה שחל ע"פ שבת וכו'. ולפי דבריהם הקדושים יתכן שפיר דברי חז"ל שהתחלנו כי אי אפשר לחול ב' שבתות ביחד היינו יו"כ שנקרא שבת אינו חל לא ביום א' ולא ביום ע"ש, ורק כשהל ערב פסח בשבת אז הוי שתי שבתות ביה, כי יום א' דפסח ג"כ נקרא שבת, כמ"ש ממחרת השבת, וזה אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין, היינו שהגאולה תהיה בשנה שיש בה ב' שבתות ביחד.

(עטרת ישועה, לשבת הגדולה, ד"ה ע"פ כשהל בשבת)

בקל להמשיך שפע לבני ישראל

שבת ערב פסח ראשי תיבות שפע, רמז שכשהל קביעות כזה בקל להמשיך שפע לעם בני ישראל.

(עטרת ישועה, מועדים ליקוטים לפסח)

(שמון ראש, פסח, עמ"ר רע"ט)

בשבת ערב פסח אין מקריבין חגיגה לפי שיש 'שביעה' בכה השבת

שמעתי בשם כ"ק אאז"ל או אולי בשם הצדיקים הקודמים בהא דאיתא (פסחים ע, א) שהיו מביאין חגיגה עם הפסח כדי שיהא נאכל על השבוע, וקתני שם בומן שהוא בא בשבת במרובה ובטומאה אין מביאין עמו חגיגה, ובשלמא במרובה שהיתה חבורה מועטת ופסח גדול יש בו כדי שובע בעצמו, אולם בשבת ובטומאה הרי חסר השבוע, אלא שכאשר בא בטומאה בקושי היו יכולים לבלוע את הכזית פסח ואין צריך לחגיגה שיהא נאכל הפסח על השבוע, וכשהל בשבת אז היה להיפך שלא היו יכולים לאכול לפי שהיו שבעים מן השבת.

(פני מנחה, שבת הגדולה תשנ"ד ד"ה שמעתי)

מנהג אדמוה"ו מסאדיגורה בשבת ערב פסח

כתב בספר אילה שלוחה (להרה"צ רבי נפתלי מליאוויסק זצ"ל בהרה"ק רבי שמעון מירוסלוב ז"ע) ששמע ממגיד אמת שרבינו אדה"ו מסא"ג ז"ע לא היה משנה ממנהגו בערב פסח שחל להיות בשבת, אלא היה גומר תפלתו כמו בכל שבת קודש, והיה אוכל מאכלי פסח. (והרב המחבר הנ"ל הוסיף מדיליה: מאוד תמהתי על זה הלא בשבת יש חיוב לאכול פת, אך לפי מה שמבואר בש"ע סי' רפח סעיף ג מצאתי ישוב על תמהתי והנאני, וכתבתי זאת למשמרת למען ידעו מנהג קדושים תורה הוא, גם עיין בט"ו שם סק"ד דבר נחמד בשם זוהר דה"ה).

(נר ישראל - ניס"ו)

7172759@gmail.com

לקבלת הגיליון 'באר בשדה' היו"ל בס"ד מדי שבת בשבתו אפשר ליצור קשר במייל:

לקראת חג פסח

מים בוכים ומים שמחים - שמחת ה'מים שלנו'

וְכַל קָרְבָנוּ מִנְחָתָהּ בְּמִלְחָה תִמְלֹךְ וְלֹא תִשְׁפֵּית מִלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ (ב. יג.) אֵיתָא בְּחַז"ל (וה"ק ח"א קמ"א) שֶׁבְּרִיאַת הָעוֹלָם בְּיוֹם הַשְּׁנִי הַבְּדִיל ה' בֵּין מַיִם מַעַל לְרַקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם שֶׁמִּתַּחַת לְרַקִיעַ. וְהָיוּ הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים בּוֹכִים, עַל מַה שֶׁנִּתְרַחַקוּ מֵהַמַּיִם הָעֲלִיּוֹנִים, וּמִמִּילָא נִתְרַחַקוּ מֵהַבּוֹרָא ית' וְלִכְאוּרָה מְדוּעַ הָיוּ הַמַּיִם בּוֹכִים, הֲלֹא כֹל נִבְרָא שֶׁהֵשִׁי"ת בְּרָא יֵשׁ לוֹ הַתְּפִקִיד וְהִיעִידוּ שְׁלוֹ וְהַמְקוֹם שֶׁלוֹ, וְהָרִי צֵרִיךְ לְהִיּוֹת שֶׁמַּח בְּחֻלְקוֹ, אֲלֵא שֶׁהַמַּיִם בּוֹכִים בְּגַלְלַת הַהִשְׁתַּקֻּקוֹת הַכּוֹבֵרָה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם לְהִיּוֹת קְרוֹב לְקוֹב"ה וְהֵם טוֹעֵנִים אֲנִי עֵינֵינוּ לְמַהוּי קִדְמֵ מִלְכָא, שְׂרוּצִים לְהִתְקַרֵּב לָהּ, וְכַתּוּב הַסֵּפֶר"ק וְכֵן הוּא שֶׁהַמַּיִם נִתְפַּיְסוּ שֶׁהֵשִׁי"ת נָתַן לָהֶם נִיטוֹךְ הַמַּיִם וְהַמִּלַּח עַל הַמְּזוּבָח (מִלּוּחַ עֲשׂוּ מַיִם). וְהָיוּ צִדִּיקִים אוֹמְרִים כִּי כֵן הִדְבַר בְּמַיִם שֶׁלֵנוּ לְאַפִּיית מְצוֹת כְּדֹאֵיתָא מְהוּר"ק ה'יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל מֵאֲלֹכֵינוּ דְזִי"ע אֲשֶׁר צִדִּיקִים שִׁישׁ לָהֶם עֵינֵיהֶם נְקִיּוֹת יְכוּלִים לְרִאוֹת כִּיצַד הַמַּיִם שְׂמִיחִים, שֶׁמִּשְׁתַּמְשִׁים בָּהֶם לְשִׂאבֵת מַיִם שֶׁלֵנוּ לְאַפִּיית מְצוֹת שְׁזוֹ מְצוֹת אֲכִילָה הַיְחִידָה שִׁישׁ לֵנוּ בִימֵינוּ אֲנִי.

(אמ"ק איד"ש מביא"א)

והבין מיד מה קרה כאן והתחיל לפייסה בטוב ובנועם והיא התפרצה לעומתו ברוגז ובקללות, והוא לא שם ליבו לכך אלא הרגיעה והחל לערוך כל שולחן הסדר הכל מחודש ובנתיים גם היא נרגעה וישבו לערוך הסדר בטוטי"ד כמאז ומתמיד, בשמחה ובטוב לכב. והי ממחרת אחר התפילה פתח הרה"ק ה'בית אהרון ואמר: ב"ה גם אנחנו ערכנו סדר יפה ונעים, אבל לה'סדר' שערך ר' בערטשע אינו מגיע...

המספר ביציאת מצרים זוכה ל'דעת'

וְלִמְעַן תִּסְפַּר בְּאַזְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל... וְיִדְעוּתָם כִּי אֲנִי ד' (שמות א. ג.) יש לרמוז בזה הפסוק כי ע"י הסיפור ביציאת מצרים וכוין 'לדעת את ה' וכדאיתא 'כל המרבה לספר ביצי"מ ה"ז משובח' שזוכה 'לדעת'.

(שפת אמת - פרשת בא שנת תרל"ה)

'חומרות' - כ'תכשיטי כלה' וכל המרבה ה"ז משובח

איתא בשם הרה"ק הרבי ר' בונים מפרשיסחא ז"ע שהחומרות של חג הפסח אין להם שיעור, והם כמו תכשיטי כלה אשר כל המוסיף תכשיטים הרי זה משובח.

(שיח שרפי קודש)

ליל הסדר מתוך ישוב הדעת

מעשה באיש תמים ועובד ה' ור' בערטשע שמו, הלה התגורר בקארלין בקרבת רבו ה'בית אהרון' ז"ע, וכשהגיעו הימים לפני חג הפסח כבר היה בשיא הגיגה והעבודה בהכנת חג הפסח, ביעור הבתים ומחמץ, ומששהו חמץ, ובדקוק על כל מאכלי החג, גם עבודה מיוחדת היתה לו להכין בעצמו יין צימוקים. ומשהגיע ערב חג הפסח סידר בעצמו השולחנות בביתו עם מכסה דף עץ המיוחד לפסח והמפות וכו' ובטרם שהלך לביה"כ סידר את השולחן עם המצות מצוה והיין שהכין, שעלה לו בייגעה רבה, וכן את שאר הצרכים לליל הסדר, ומשהכל בא על מקומו בשלום הלך לביה"כ בדיעה ובלב שמה. ואשתו של ר' בערטשע לא היתה כל כך רוזייה וגם קצת 'שלומיאלי' וכשעברה ע"י השולחן הסתבך בגדה בדה העץ שעל השולחן ונפל הדף של השולחן על הארץ, ונעשה מהכסה בבית, הגרות כבו וצלוחת היין נשתברה ונשפך היין לארץ, והכוסות נשתברו והמצות נשברו לפירורים, והיא כשראתה המהפכה הגדולה בבית התרגזה מאוד על בעלה כאילו הוא אשם בכל זאת, והשאירה את כל המהפכה ושכבה לישון. ר' בערטשע חזר מביה"כ וכשהגיע סמוך לביתו ראה כי בביתו חושך וכשכנס לבית לא ידע עדיין מה קרה כאן וכששאל לאשתו מה קרה כאן וכדו' לא ענתה לו כלל מרוב כעסה עליו, והדליק נר וראה את המהפכה

באר בשדה - שטפנשט

מצבות מספרות

מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב סלמון שליט"א
רב דקלה שטפנישט

ליד אהל קברו של
הקדוש לדוד נמצאת
מצבת קברו של הדיין
מסאטמאר הרה"ק רבי
ישעיה קליינמאן זצ"ל

הגה"צ רבי ישעיה קליינמאן זצ"ל דיין ורב ביהמ"ד הברת משניות בעיד סאטמאר נסתלק כ"ח אדר א' תרח"ץ ומנו"כ בסאטמאר רומניה

לרפואה ותפילותיה היו עושים פירות. עדות על כך נשמעה מפי הרה"ח ר' מנחם קליין זצ"ל מראשי הח"ק המפורסמים שבירושלים. הרבנית הצדיקת מרת 'שרה פייא' נלב"ע בכ"ד בכסלו תרע"ו ומנו"כ בהר הזיתים, ובשנים האחרונות נתפרסם מקום קבורתה כמקור לישועות ורפואות ורבים עולים לפקוד את ציונה לפעול ישועות.

הילד ישעיה קליינמאן נותר בודד בהיות שאביו נחלה ואמו עלתה לארה"ק, ואז עבר לגור בבית זקינו אבי-אביו הגה"צ ר' זאב וולף קליינמאן זצ"ל, זקנו דאג מאוד לחינוכו ותורתו ושלחו ללמוד אצל הג"ר יצחק צבי אמסעל ראב"ד סטראפקוב עוד בהיותו בימי ילדותו.

"אחות נחשון" - אמו הצדקנית אחותו של רבי ישעיה קרעסטיר

אמו של הדיין רבי ישעיה קליינמאן, היתה הרבנית הצדקנית מרת שרה פייא ע"ה אשר היתה אחותו של הרה"ק המפורסם פועל הישועות הרה"ק רבי ישעיה קרעסטיר זי"ע.

מסופר כי היה זה בשנות ילדותו ואביו נפל למשכב בחולי חמור ומדבק מאד והוצרך לשהות בכידוה, ולכן גירש את אשתו הצדקנית והיא עלתה בגפה לארה"ק ודרה בירושלים, שם היתה הורכה ונקראת "שרה פייא די צדיקת", והיו מזכירים אצלה חולים

תולדותיו לבית אבותיו

הגאון הצדיק רבי ישעיה קליינמאן זצ"ל נולד בשנת תרל"א בכפר הסמוך ל'סטראפקוב' שבסלובקיה, לאביו הגה"צ רבי משה יעקב ישכר זצ"ל. שהיה בנו של רבי זאב וואלף קליינמאן זצ"ל, ב"ר יעקב ישכר, בנו של הגאון הגדול רבי אשר קליינמאן זצ"ל מח"ס "מעדני אשר" ו"סידור אורח חיים", אשר כיהן כאב"ד ומו"צ בק"ק 'מאלאדעצנא ווידו' בליטא ואח"כ עבר להתגורר בגליציה ושם כיהן כדומ"צ ב'דאבראמיל', רבי אשר היה בנו של הגה"ק רבי אברהם קליינמאן זצ"ל המפורסם כ'המגיד ממינסק' תלמיד הגר"א זי"ע ואשר בסוף ימיו עלה לארה"ק לחונן עפרה.

באר בשדה - שטפנישט

דיין רב בסאטמאר רומניה

בערך בשנת תרנ"ז, בהשתדלות רבו הגה"ק בעל ה'ערוגות הבושם' וה'דרכי תשובה' ממנוקאטש, נקרא לכהן כדומ"צ בבית דינו של הג"ר בנימין זאב מנדלבוים האב"ד הראשון של העיר סאטמאר. אז יצא טבעו כאחד מראשי הפוסקים בעיה ובהמשך היה יד ימינם של רבני העיר הגה"ק רבי יהודה גרינוואלד בעל ה"זכרון יהודה" ואח"כ הגה"ק רבי אליעזר דוד גרינוואלד בעל ה"קרן לדוד". תשובות אליו נדפסו בין השאר ב'ערוגות הבושם' (חיו"ד רי"ב), 'קרן לדוד' (מו"ע"א) 'לבושי מרדכי' (קמא - או"ח סה, יו"ד קכא, תנינא - או"ח לט, יו"ד פה, פה, קיט), 'יגל יעקב' (יו"ד עז, עח, חו"מ כג.) כמו"כ נדפס ממנו ה'יתר עגונה' בשו"ת 'פרדס רימונים' (עמ' קי) ועוד.

כעבור כשבע שנות שובע, בשנת תרס"ד נקרא ע"י הקאנצליי (הנהלת הקהילה) בפעסט לעבור לכהן כממלא מקום הרב בעיירה 'מעזא-קיושאד' לאחר שהרב דשם הג"ר שמואל עהרנפעלד התפטר עקב מחלוקת, ור' ישעיה נבחר לכהן שם עד שהושב השלום לעיר בשנת תרס"ו. ונתמנה לשם הג"ר אשר אנשיל יונגרייז, ואז חזר ר' ישעיה לסאטמאר.

ביהמ"ד "חברה משניות"

בסאטמאר היה גם ממקימי בית המדרש הגדול "חברה משניות" שהיה ביהמ"ד השני בגודלו בעיר אחרי בית הכנסת הגדול, והיו בו כ-300 מקומות ישיבה. בבית מדרש זה התגבשה קהילה של חסידים ואנשי מעשה מכלתה ושמנה של העיר.

היה זה ביהמ"ד הכי מרכזי בעיה ובימות החול היה שם הרבה מנינים אחד אחר השני בבוקר וערב כמו בקהילות הגדולות. וכן בשבת היה שם מתפללים קבועים רבים. התפילות היו בנוסח ספרה, וכן היה שם מקוה מפואר [וגם הרה"ק מסאטמאר זצ"ל הלך למקוה שמה]. צדיקים שהתארחו בעיר בשבתות כמו לדוגמא ה'חקל יצחק' מספינקא התפללו באותו ביהמ"ד.

הג"ר ישעיה נבחר לכהן כרב בית המדרש, ואנשי הקהילה נקשרו אליו בעבותות אהבה והתייעצו עימו בכל פרט ברוחניות ובגשמיות. בשנת תר"ץ כשכבדה עליו ההליכה מביתו לבית המדרש הזה, מסר את רבנות ביהמ"ד לחתנו הגרא"צ ווייס.

על גודל יגיעתו להעמיד הדין על בוריו סיפר נכדו הגרמ"ד ווייס זצ"ל גאב"ד 'נוה אחיעזר' בב"ב, שבליל פסח אחד כשחזרו מביהמ"ד נתלווה אליהם אחד המתפללים בשם ר' אלי, והחל לדבר עם הדיין ר' ישעיה, ובתוך הדברים כבדרך אגב סיפר שאירעה בביתו איזו שאלה שנתערב חמץ בתבשיל וכו'. כששמע זאת ר' ישעיה נזדעזע ואמר לו: שאלה כזו לא שואלים כבדרך אגב, ואח"כ הררה מעט ופסק לו להיתר. אולם כשהגיע לביתו אמר לחתנו הגרא"צ שיתחיל הוא במקומו בעריכת הסדר, ואילו הוא הסתגר בחדרו בשביל לברר את הענין לעומק, כיון שאינו רגוע לגמרי עם הפסק שפסק, רק בשעה אחת עשרה וחצי יצא מחדרו ואמר: ב"ה לר' אלי היה סדר נאכט כשר, ורק אז התחיל בעריכת הסדר שלו.

לאחר פטירת ה'קרן לדוד' במשך תקופה לא כיהן אב"ד בעיה - היה זה בשנותיו האחרונות של רבי ישעיה - היו כל ענייני ההלכה נחתכים על פיו, וגם לאחר מכן כאשר מסיבות שונות נמנעו הדיינים מלהתכנס בבית הדין, קבעו הדיינים הג"ר אלי לייכטאג הג"ר חיים הלברשטאם הגרא"ח פרידמאן והרב מפאפא הג"ר יוסף גרינוואלד את מושבם לדיני

בית המדרש 'חברה משניות' דסאטמאר בו כיהן ברבנות, הבנין קיים עד היום בעיר סאטמאר

חתנו הגרא"צ ויס זצ"ל אבד"ק נוה אחיעזר ב"ב ומ"מ ברבנות ודיינות בסאטמאר וביהמ"ד 'חברה משניות'

מצבת הרבנית פיע בת ר' משה אמו של רבינו ואחותו של הרה"ק רבי ישעיה מקרסטיר מנו"כ בהר הזיתים

בקרעסטיר - בצל דודו הרה"ק רבי ישעיה

כעבור מספר שנים עבר הבחור ר' ישעיה להתגורר בבית דודו, אחי אמו, הרה"ק רבי ישעיהלע מקרעסטיר זי"ע, אצלו רכש הנהגות רבות מדרכי החסידות ואף נסע עימו להסתופף בצל צדיקי הדור כמו הרה"ק מדז'יקוב, הרה"ק משינאווא ועוד, וכל שנותיו היה מרבה לספר מאשר זכה לראות וללמוד בניסיעות אלו.

בצל רבו ה'ערוגות הבושם'

בבחרותו נסע ל'הומנא' ללמוד אצל רבו המובהק הגה"ק בעל 'ערוגות הבושם' זי"ע, וגם כאשר עבר רבו לכהן כרב ב'קליינווארדיין' עבר עימו והמשיך ללמוד בשיבתו. רבו זה חיבבו ביותר ואף הטיל עליו תפקידים אחרים בניהול הרוחני של הישיבה. וכן היה ר' ישעיה מתלווה אל רבו בנסיעותיו אל הרה"ק משינאווא ואל הרה"ק מהר"י ובנו מהר"ד מבעלזא זי"ע, ועוד.

רבי ישעיה התדבק ברבו ה'ערוגות הבושם' בכל עזו, ועד יומו האחרון זכרו לא אמה ממנו. בכל עת היה מרגלא בפומיה מאשר למד וקנה מרבו. סיפר נכדו הגה"צ ר' דוד מאיר ווייס זצ"ל שפעם הבחין בעת לימודו כאשר עסק בסדרי לימודו הקבועים בספרי חסידות ומוסר בצפרא דשבתא קודם התפילה, והיה זה סדרו שהיה מתחיל ללמוד גם בספר 'אלשיך' הק'. כששאל את זקנו מדוע התחיל להוסיף ספר זה לסדר לימודו, השיבו כי רבו ה'ערוגות הבושם' נגלה אליו בחלום הלילה ושאלו לסדר לימודיו, ואז שאלו "ובאלשיך הק' אינך לומד?" והרים את ידו בפליאה. משכך החל ר' ישעיה להוסיף ספר זה לסדר לימודו הקבוע.

האיש מקדש

בהגיעו לפרקו נשא את זוגתו הצדקנית מרת רחל ע"ה, בתו של הגה"ח ר' משה זאב (וואלף) אבראהם זצ"ל מסאטמאר, תלמיד מובהק של ה'מהר"ם שיק' ומקוני וחשובי חסיד הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע, והיה נוהג תמיד לומר שכל מעלתו היא שמייענע שטייילאך זענען גינגאנען אויף צאנו" (המגפיים שלו צעדו לצאנו). ר' משה וואלף נפטר כבן פ' ב'ז' אלו תרפ"ב ומנו"כ בסאטמאר.

יצויין כי בסו"ס 'קרן לדוד' נדפס הספרו עליו ובין הדברים כתב בזה"ל: "הוא כמו הנער הזה שהיה מפורסם בעירנו ובכל המדינות לאיש מסוים, תלמיד חכם, וירא אלקים מרבים, מדקדק במצות במס"נ, וחד מבני עלייה שהם מועטים...".

ר' משה וואלף היה חתנו של הנגיד הגביר המופלג רבי אביש בארקאן, אשר היה איש נגיד בעמיו והיה נקרא 'ברון' והיו לו אחוזות, וחווים עם המלוכה, ולמרות שבמראהו החיצוני לא היה נראה כיהודי חסידי כלל היה דבוק ביותר בהרה"ק ה'דברי חיים' מצאנו, ונותן לו סכומים עצומים לצדקה, והד"ח קירבו מאוד וחיבבו עד לאחת, והתבטא פעם אודותיו שלא היה פעם אחת שביקש ממנו 'צדקה' ולא נתן, והכל ללא שום התמקות או התמקות על גב תובה הסכום. פעם אחת היה שהושיבו הד"ח על ידו בראש השולחן, ואחד מנכדי הד"ח חרה לו ולחש על זה לזקיננו, אך הד"ח כעס וצעק: "העיקר אינו הלבוש, העיקר הוא שיהיה לאדם לב בוער לעבודת השי"ת כמו שיש לר' אביש" [מובא בתולדות קול

אריה עמ' קל"ן]. בסוף ימיו עלה ר' אביש לארה"ק ומנו"כ בהר הזיתים.

זוגתו הצ' מרת רחל נלב"ע בקיצור ימים ושנים בצעירותה כתב כ"ז שנים, באחרון של פסח תרס"ו, ומנו"כ בסאטמאר.

בזיוו"ש נשא ר' ישעיה את מרת קלעריל הי"ה, בת הר"ר אברהם שלמה גרינפעלד ז"ל מפעטרעוויץ [בן הרבני חסיד המפורסם ר' יהושע העשיל גרינפעלד ז"ל ממיהאלעוויץ בן אחיו של הג"ר שאול יחזקאל מליטשיק בעל 'מגן שאול'], אלמנת הרה"ח ר' אלימלך קאצענמאכער ממיהאלאוויץ זצ"ל, הרבנית הכניסה לו את בנה מזיוו"ר ר' שמחה ה"י שגדל אותו על ברכיו כמו בנו.

מו"צ בקרעסטיר

לאחר נישואיו שקד על התורה ועל העבודה בבית חמיו בסאטמאר, ולאחר תקופה מסוימת נקרא אחר כבוד ע"י דודו הרה"ק רבי ישעיהלע מקרעסטיר לכהן כמורה הוראה בחצרו וללמד את בנו וחתניו, וכך חזר שוב מרומניה לקרסטיר.

בתקופה זו היה גם מבאי ביתם של הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זי"ע והרה"ק בעל 'שם שלמה' ובנו ה'דרכי תשובה' ממנוקאטש זי"ע. באותן נסיעות התיידד מאד עם הרה"ק ה'מנחת אלעזר' ממנוקאטש, וכאשר הדפיס המנח"א את החלק הראשון של ספר השו"ת שלו שלח בין השאר את ספרו לידידו רבי ישעיה קליינמאן, ור' ישעיה שיגר לו הרבה הערות על ספרו.

הכל תלוי במזל אפילו ס"ת שבהיכל

הג"ר ישעי' הניח אחריו כתבים מרובים בכל מקצועות התורה, כשהבולט שבהם היה כרך גדול ומסודר ובו מאות שו"ת בד' חלקי שו"ע. לאחר הסתלקותו החל תחילה חתנו הגרא"צ לערוך את הכתבים על התורה, וקרא שם הספר "קרן ישעי". בשנים תש"ג-תש"ד החלו בהדפסת הספר בדפוס של בנו ר' צבי הירש קליינמאן בסאטמאר. מלאכת ההדפסה הגיעה עד אמצע חומש במדבר, ואז נאלצו יהודי העיר לעבור לגטו. במהלך השואה נבזזו הגליונות המודפסים מבית הדפוס, וכן כתבי היד של הספר יחד עם שאר כתבי היד של השו"ת ועוד נעלמו מהבית ואבד זכרם וירדו לתהום הנשיה. כפי הנראה בני המשפחה נטלו אותם עימם לגטו והחביאום שם או שלקחו איתם לאושוויץ.

ויהי אחר השואה

לאחר השואה כשחזר נכדו הגה"צ רבי משה יעקב ווייס זצ"ל לסאטמאר מצא בחצר אחד הבתים כמה עשרות עותקים מגליון בודד של הספר שמונה דפים על פרשיות תזריע-קדושים. גליון אחר מספר בראשית שרד אצל חתנו של רבי ישעי' הגה"צ רבי יהודה גאטטליעב אב"ד מישקאלץ, אשר נשלח אליו תוך כדי הדפסה להגנה, וכן שרדו מתברת קטנה של חידושים עה"ת ושו"ת. כל אלו כונסו לפונדק אחד תחת השם "קרן ישעי", ונדפסו תוך הספר "ברכת אברהם-מועדים" לחתנו הגרא"צ ווייס זצ"ל, וי"ל ע"י מכו"נ אברהם אלול תשס"ה.

צאצאיו - זרע קודש מחצבתו

רבינו השאיר אחריו שני בנים וארבע בנות:

(א) בנו רבי צבי הירש קליינמאן מסאטמאר הי"ד. חתן ר' יהושע היימליך משימלוי מגדולי חסידי מונקאטש. מיוצ"ח: 1. בנו הרה"ח ר' משה לייב קליינמאן זצ"ל מחסידי ויז'ניץ מאנסי בויליאמבורג. 2. בתו מרת פערל רחל אשת ר' שמואל יצחק פאכער ז"ל מיקירי קרתא ציריך שווייץ, אשר לא זכו לזש"ק.

(ב) בנו רבי אברהם קליינמאן הי"ד מטאשנא. חתן ר' טוביה פליישמאן מנכבדי הקהילה בסאטמאר. נהרג עק"ה עם כל יוצ"ח.

(ג) בתו הרבנית חיה בילא הי"ד, אשת הגה"צ רבי יהודה גאטטליעב זצ"ל אב"ד מישקאלץ, בנו של הגה"ק בעל ה"גל יעקב" אב"ד מישקאלץ. לאחר המלחמה היגר לארה"ב, שם כיהן כאחד מחשובי הרבנים והקים את בית מדרשו, מנו"כ בהר המנוחות. יוצ"ח: 1. הרה"ח ר' מאיר צבי זצ"ל, מחסידי ויז'ניץ במאנסי. 2. הרה"ח ר' משה זאב (וולף) זצ"ל, מחסידי ויז'ניץ בוומס"ב. 3. הרה"ח ר' אברהם זצ"ל מחשובי שכונת בתי אונגארן בירושלים (לא זכה לזש"ק).

(ד) בתו הרבנית הענטשא מרים הי"ד, אשת הגה"צ המפורסם רבי אברהם צבי ווייס זצ"ל, ממלא מקום חותנו כדומ"צ דסאטמאר ורב ביהמ"ד חברה משניות בסאטמאר. אחר המלחמה עלה לארה"ק כיהן תחילה כמו"צ העדה"ח בירושלים, אח"כ כרב ביפו ואח"כ כגאב"ד נוה אחיעזר בבני ברק. מיוצ"ח: 1. בנו מ"מ הגה"צ רבי משה יעקב ווייס זצ"ל גאב"ד נוה אחיעזר. 2. בנו המשפיע המפורסם הגה"צ ר' דוד מאיר ווייס זצ"ל מירושלים.

זכותו יגן עלינו ועב"א

מקורות: תשו"ח להגה"צ ר' יצחק ישעיה וייס שליט"א אב"ד נוה אחיעזר ונכדו של רבינו, ספר "ברכת אברהם-קרן ישעי" מכוון נר אברהם, אלול תשס"ה, ספר "גאון יעקב-גדול ביהודה-חזון ישעיהו" לגין הדיין הרה"ג ר' יהודה גאנץ שליט"א רב דק"ק מיידאן במאנסי ותשו"ח לו.

וכך ישב איזה רגעים ובאמצע אף חטפתו שינה אך לאחר שעבר כמעט עשרה מינוטען או רבע שעה אמר... ובאותו רגע עבר מינוט אחד או שנים ראינו שהוא ממש גסיסה ר"ל והשכבנו אותו על המטה, ולא עבר ב' מינוטען שראינו שהיה

מצבת רבי משה וואלף אברהם תלמיד המהר"ם שיק חמיו של רבינו מנו"כ בבית העלמין בעיר סאטמאר

הרה"ק רבי יהודה גוטליב אב"ד מישקאלץ חתנו של הדיין רבינו ישעיה קליינמאן

ממש יציאת נשמה באופן שלא הספקנו כמעט אף להשכיב אותו כראוי, ויאסוף רגליו אל המטה ויאסף אל עמיו, חבל על דאבדין ולא משתכחין...".

בהלווייתו ספד לו בין השאר האב"ד ה'דברי יואל' - הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זצ"ל, ומסופר שבהלווייה נראו הכל בוכים: תלמידיו שנלקח מהם רבם האהוב, שאר מכריו בני העיר וגם כאלו שאינם מבני ברית שהכירוהו והיו נכנסים אליו להתייעץ איתו בקשר לעסקיהם וכיוצ"ב.

לאחר פטירתו סיפרו יהודים רבים ממשפחתו ומהקהילה שרבינו נגלה אליהם בחלום ושוחח עימם בענינים שונים, ולכמה מהם שלא זכו לזש"ק הבטיח בחלום שאם יבטיחוהו שיקראו לבנם על שמו יזכו לזש"ק ואכן בתוך כשנה זכו לבן זכר.

תורה בבית רבי ישעי', והוא אשר ניהל את הדיונים כראש בית הדין.

כאשר הגיע הרה"ק ה'דברי יואל' לכהן כאב"ד סאטמאר היה מתייעץ עם ר' ישעי' רבות בעניני הלכה והנהגת העיה ואף הגיע לביתו מספר פעמים לשם כך. גם כשנסתפק על מקום קביעת המזוזה בביתו החדש שהיו בו פתחים גבוהים מאד, ייעץ לו רבי ישעי' לנהוג כדעת ה'דגול מרבה' שצריך לתתו נגד כתפיו של אדם, וכן עשה.

מתנהג בחסידות

הג"ר ישעי' זצ"ל היה מתנהג בחסידות באופן מופלג, ולדוגמא סיפר נכדו ר' משה לייב קליינמאן, כי היה לו 'חאלאט' מיוחד שלבש בכל לילה בעת חצות הלילה, והעמיד את עצמו נגד חלון מיוחד, כה עמד שם שעות על שעות כשהוא בוכה ומיילל על גלות השכינה וגלות בני ישראל, וככה עמד עוד אח"כ ומתחנן בתפילות לה', ולפעמים אף היה לומד שם בעמיהה עד אור הבוקר.

פעם אחת הבחין נכדו ר' משה לייב [כשגר בביתו למשך זמן] כי החאלאט הנ"ל היה מלא שברי זכוכית, אח"כ התברר כי בלילה הוא מרוב דבקות לבורא ית' התנגש לתוך החלון שהתנפץ לחלקים קטנים.

לפני פטירתו

הג"ר ישעי' נלב"ע בהיותו כבן ס"ה שנה ביום ג' פקודי כ"ח באדר א' תרח"ץ. כל ימיו היה מתפלל שיזכה להיפטר מן העולם בדעה צלולה, וכדרך שנסתלק רבו ה'ערות הבוס' באופן מופלא ביותר, ואכן זכה גם הוא שהיתה פטירתו בישוב הדעת באופן מופלא, מתוך עבודת ה' ודבקות, באופן שהרעיש את כל הנוכחים. אחד מחשובי הקהילה שהיה נוכח בשעת יציאת נשמה אמר אז שאם מובטח לו שפטירתו שלו היתה ככה ישוב הדעת מוכן הוא כבר עתה לילך לביתו ולהפטר מן העולם.

נשתמר מכתב שכתב בנו ר' צבי לגיסו הגר"י גאטליעב ממישקאלץ בו מתאר אודות הסתלקות המופלאה של אביו הגה"צ רבי ישעי', וכך כותב במכתבו: "...ואח"כ ראינו שהוא אומר איזה מזמור ושמענו 'תשב אנוש עד דכא' בקול ואח"כ אמר: ברענגטס מיר אריין דעם של"ה הק' והספר הכנה דרבה, ולאחר שהביאו לו חיפש במס' פסחים, ת"ר חולה שנוטה למות וכו' וצוה לגיסי ר' אברהם צבי נ"י שיאמר לפניו בקול והוא ענה אחריו במלה בכוונה גדולה בהתרגשות הגוף ובשמחה, וכאשר הגיע איזה דיבור "תה" כפרת" הכה האצבע על האמה במוקש באצבעותיו, וכאשר מיהר גיסי ר' אברהם צבי נ"י לדבר מפחד אמר "בנחת בנחת". ואח"כ אמר הנוסח 'מסירת מודעה' בכוונה גדולה מזרה"ק ר' אהרן מקארלין הנדפס בספר הק' הכנה דרבה' מלה במלה, ואח"כ אמר סדר כפרות: 'בני אדם' וזה חליפת' בתרגול בכוונה גדולה ואח"כ בירך בפריסת כפיים את אחותי תחי' ואותי ואחי נ"י, ואח"כ באו גם אחרים וקבלו ממנו ברכותיו ואיש אשר כברכתו ברך אותם.

אח"כ התחיל לומר פסוקי יחוד "שמע ישראל", ה' מלך, ז' פעמים - ה' הוא הא-לקים, ברוך שם כבודו, ואח"כ אמר הכינוי נרות, 'ענך... ואח"כ שמעו שאמר 'בידך אפקיד רוחי' ונקט הציציות כמו בקרי"ש והעולם עמדו והביטו, והי' צעקות וקולות משונות ובכיות עד אין לשער ויהי המקום לחדרת אלוקים, וממנו לא ראו אף דמעה אחת והיה משיב בנחת כדת מה לעשות והיה כאלו מדברים מאיש אחר והיה לפלא, כי כל מי שהיה שם ראה את היסורים הגדולים המרמים כ"כ שעברו על גופו הטהור ולא נשמעה ממנו שום אנחה וגניחה, רק פעם אחד שמעו שאמר "רבש"ע וואס ווילסטו פון מיר שוין האבען" והרים ידו כמתמי' על איזה דבר והיסורין הי' עד אין לשער.